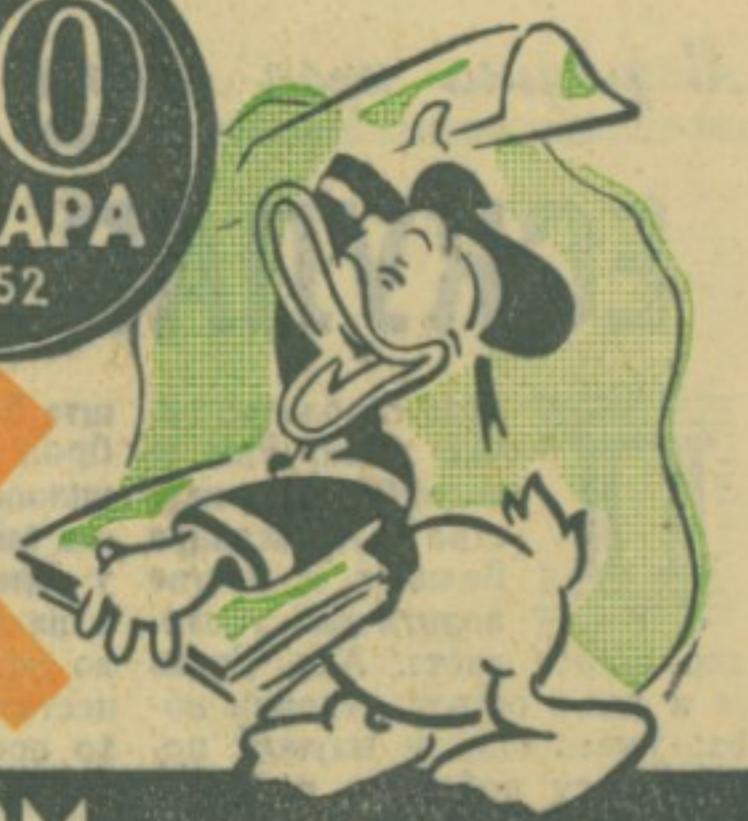

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXII - Број 422
Субота, 30 јануар 1960 г.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ЗА КОЈИ ТРЕНУТАК, НА МОЈ ЗНАК, ИНВАЗИОНЕ СНАГЕ С ХОРОКОА ПОЛЕТЕЌЕ НА ЗЕМЉУ КОЈА ЈЕ БЕСПОМОКНА, НЕСПОСОБНА ДА ПРАТИ КРЕТАЊА У ВАСИОНИ!

ФЛАШ СЕ ЛАГАНО ОПОРАВЉА ОД ПОСЛЕДИЦА ЛЕДЕНОГ УДАРА...

ТЕЛЕСКОПИ СУ УНИШТЕНИ. АСТРОНОМИ НА ЗЕМЉИ НЕЋЕ ОПАЗИТИ ПРИБЛИЖАВАЊЕ НЕПРИЈАТЕЉА СВЕ ДОК НЕ БУДЕ СУВИШЕ КАСНО! АХ, САМО ДА НИ САМ БЕЗАН МОГАО БИХ НЕШТО УЧИНИТИ...

ИПАК... ПОСТОЈИ НЕШТО... АЛ' ТО МОЖЕ ДА ЗНАЧИ ДЕЈЛИНУ СМРТ!

ДОШЛО ЈЕ ВРЕМЕ ДА ДАМ ЗНАК ЗА ПОЧЕТАК ИНВАЗИЈЕ! ЗЕМЉА ЈЕ БЕСПОМОКНА!

НЕ МОГУ ВИШЕ ДА ЧЕКАМ... МОРАМ ПОКУШАТИ... МАКАР И ПО ЦЕНУ ДЕЈЛИНОГ ЖИВОТА!

ДЕЈЛ! БРЗО! ОВАМО!

МОРАМ ДЕЈЛ! ОВО ЈЕ ЈЕДИНА МОГУЋНОСТ...

КРРРРРР

ФЛАШ ЈЕ ГУРЊУО СТУБОВЕ КОЈИ ДРЖЕ СВОД ПЕКИНЕ НА МЕСЕЦУ...

ТРААС!

СВОД ПЕКИНЕ СЕ СРУШИО ОД ФЛАШОВЕ ХЕРКУЛОВСКЕ СНАГЕ...

АПАРАТИ ЗА УПРАВЉАЊЕ ТОПОВИМА КОЈИ БОМБАРДУЈУ ЗЕМЉУ СМРСКАНИ СУ!

ФЛАШЕ! ВИДИ... ТАМО!

КРААК!

РАЗБИО СИ СТЕЊУ КАО ДА ЈЕ ГРУДВА СНЕГА!

ИЗМЕЂУ СРУШЕНОГ СТЕЊА ДИЖЕ СЕ МРАЧНА ФИГУРА... ГЛУПАЦИ! МИСЛЕ ДА СУ ПОБЕДИЛИ... А ЈА САМ ВЕЧ ДАО ЗНАК ЗА НАПАД НА ЗЕМЉУ!

НАСТАВИЌЕ СЕ

У ОВОМ БРОЈУ:

- „КЛУБ ДВАНАЕСТОРИЦЕ“
- АЈВАНХО
- ЛАЖНИ ЗАРОБЉЕНИК

СТРИПОВИ:

Бајка о цару Салтану, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Чардах ни на небу ни на земљи, Трећи на планини

Медицина кроз векове

ЕСКУЛАП ДОЛАЗИ У РИМ

После слабења грчке моћи, Рим је апсорбовао царство Александра Великог и постао политички господар старог света. Али, Грчка је и даље остала духовни вођа: уметношћу и науком побеђени су победили победници. Исти случај је и са римском медицинском науком: оно што је у њој било од вредности и трајно дошло је из Грчке и Александрије. Ову

ште Ескулаповог култа. Кад се брод с посланицима вратио и упловио у Тибар, ескулапијанска змија која је на брод ушла у Епидаурусу, склизнула је с палубе и отпливала на мало острво усред реке. Куге је нестало, а острво је постало средиште ескулапијанског култа. Од самог почетка Римљани су у погледу медицине осећали надмоћност грчких лекара, чак и оних који су дошли у Рим

нику целокупне грчке науке и знања, лекари су нашли непријатеља који их је сматрао шарлатанима. Катон је презриво називао грчке лекаре страним „олошем“ и забранио је својој породици да тражи њихове услуге. По његовом мишљењу, за све болести био је довољан један лек. „Сок од купуса“ — тврдио је он — добар је за све. Ако се има модрица, он ће је отстранити, а ако се на грудима појави чир или рак... изгњечени купус ће их исцелити. На његовом огромном имању нико није могао да избегне његово лечење. Оваквом терапијом он је проузроковао смрт своје жене и једног од синова. Али, упоран у својој нетрпељивости, Катон је радије пуштао да његови блиски умиру него да позове страног лекара.

Било је и варалица

И поред непријатељства којим су дочекивани, грчки лекари и даље су се сливали у Рим да би на крају савладали предрасуде које су постојале против њих. Треба рећи да је међу њима било и варалица. Али су зато други, као на пример Асклепијад из Прусе, били одлични лекари. Уствари, доласком Асклепијадовим, 91 године пре наше ере, први пут је пробито неповерење према „источним лекарима“.

Своје медицинско знање Асклепијад је стекао у Атини, Александрији и другим седиштима науке. Његове личне особине, динамичност и приступачност, помогле су му да стекне наклоност и заштиту угледних Римљана, између осталих Цицеронову и Красову. У то, његов начин лечења много је допринео његовом успеху. Уместо да приморава болеснике да гутају

непријатне и бескорисне напитке, он им је прописивао пријатне хигијенске мере и одговарајући начин исхране: купање, масажу, шетње, трчање, јахање и нарочито „грожђану дијету“. Те мере, говорио је он, раздрмаће „тrome атоме“. Јер, према његовом мишљењу, поремећај нормалног кретања атома у човечјем телу основни је узрок болести.

Асклепијад је сматрао да лекар треба да буде човек од акције, а не само присутни посматрач или „помагач природе“, као што је то схватао Хипократ. Због тога је он својим пацијентима препоручивао два, па и три лека истовремено и обећавао им брзо, сигурно и пријатно лечење. Није онда никакво чудо што је брзо постао најчувенији, најбогатији и најтраженији лекар у Риму. Једном је Асклепијад растурио неку погрбну поворку, вративши „покојника“ у живот. Сродници преминулог били су ван себе од беса, јер им је наследство отето из руке, завидљиви лекари су говорили да је то све обичан трик, али је народ клицао његовој „латочевачској“ способности. Уствари, Асклепијад је спречио сахрану не умрлог, већ само обамрлог човека.

Асклепијаду и његовим ученицима може се захвалити за Цезарову одлуку да свима страним лекарима подари право римског грађанства. Исте те године — 46 пре наше ере — у Риму је завладала глад и сви страници били су прогнани из града. Међутим, грчки лекари не само што су остали, већ су и добијали помоћ од државе.

Прва брига о рањенику

Поштовање према медицинској вештини расло је упоредо с потребом за добрим лекарима. Цезареви војни походи само су повећали ту потребу и мудри војсковођа није успео да користи лекарско знање чак и својих непријатеља.

Кад се говори о медицини у Риму не може се заборити име великог песника и научника Марка Теренција Варона (117—26). У његовој књизи „Rerum rusticarum“ налазе се и ови радови: „Мала бића, невидљива за око, испуњавају атмосферу и удахнута кроз нос проузрокују опасне болести“.

Риму се има захвалити и за један епохалан допринос медицини: првој помоћи на бојном пољу. Велики војни походи и битке вођене далеко од „куће“ нису се могле замислити без војних лекара. Свака кохорта — 240 бораца — имала је од једног до четири лекара, а на сваку легију, или десет кохорти, долази је по један угледни лекар, нека врста хирурга.

Стари Римљани били су први народ који је водио бригу о обичном војнику рањеном на

бојном пољу. Разуме се да то није чињено из милосрђа већ због тога што су војсковође схватале да, себе ради, не могу дозволити да изгубе иједног војника ако то није неизбежно. Од пружања прве помоћи на бојишту до покретних болница био је потребан само један корак, а оне су се састојале из низа шатора поређаних по систему „ходника“, што је олакшавало рад лекара. Временом су се из покретних болница развиле сталне, прављене од чврстог материјала и подизане на важним стратешким тачкама.

Остаци тих првих ратних болница нађени су дуж Дунава и Рајне и другим „жилама куцавицама“ пространим римског царства. Те болнице (valetudinaria) имале су не само болничка одељења, већ и просторије за опоравак и разоноду, купатила и апотеке.

зависност најбоље илуструје легенда о Ескулаповом доласку у Италију.

Надмоћност Грка

Године 293 пре наше ере — како бележи Ливије — у Риму је харала куга. Кад домаћи богови нису помогли, отворене су Сибилске књиге. На њихов савет упућена је једна мисија у Епидаурус, седи-

пре но што је Грчка изгубила своју независност. Упркос томе, лекари који су из Александрије и Грчке дошли у Рим били су више него хладно дочекани и требало је прилично времена да их Римљани прихвате. Као последица тог прилагођавања, строго грчко схватање медицине морало је бити развођено практичним захтевима Римљана. У Катону Старијем, против-

ЦРВЕНО МОРЕ ТРЕБА ДА ИСПАРИ?

Египатски научник Мохамед Хасан који се налази на специјализацији у Калифорнији израдио је план за исушење Црвеног Мора. Овај пројект, који је Хасан већ поднео влади Уједињене Арапске Републике, осигурао би земљама Блиског Истока милионе киловата електричне енергије.

Према Хасановом тврђењу, херметично затварање Црвеног Мора помоћу великих брана на северу и југу довело би до брзог испаравања воде. Ниво мора опадао би годишње за 3,6 метра све док једног дана, због разлике у нивоима, водене масе из Индиског Океана не би почеле да се у њега сливају, и то преко јужне бране. На тај начин би се добила огромна водена снага која би се могла претворити у електричну енергију. Пловидба Црвеним Морем осигурала би се низом устава. Остварење овог пројекта стајало би двоструко више од Асуанске бране.

НИСУ ДУГО ЧЕКАЛИ

Два млада боксера Леблан и Леру путовали су у истом купеу за Милхаузен. Мада се нису претставили један другом читаво време су живо разговарали. У Милхаузену су се растали са „довиђења“. Та жеља им се испунила пре него што су и мислили. Извлачење парова за меч те вечери у Милхаузену дало је: Леблан против Леруа. Сасвим пријатељски Леблан је свог салутика нокаутирао.

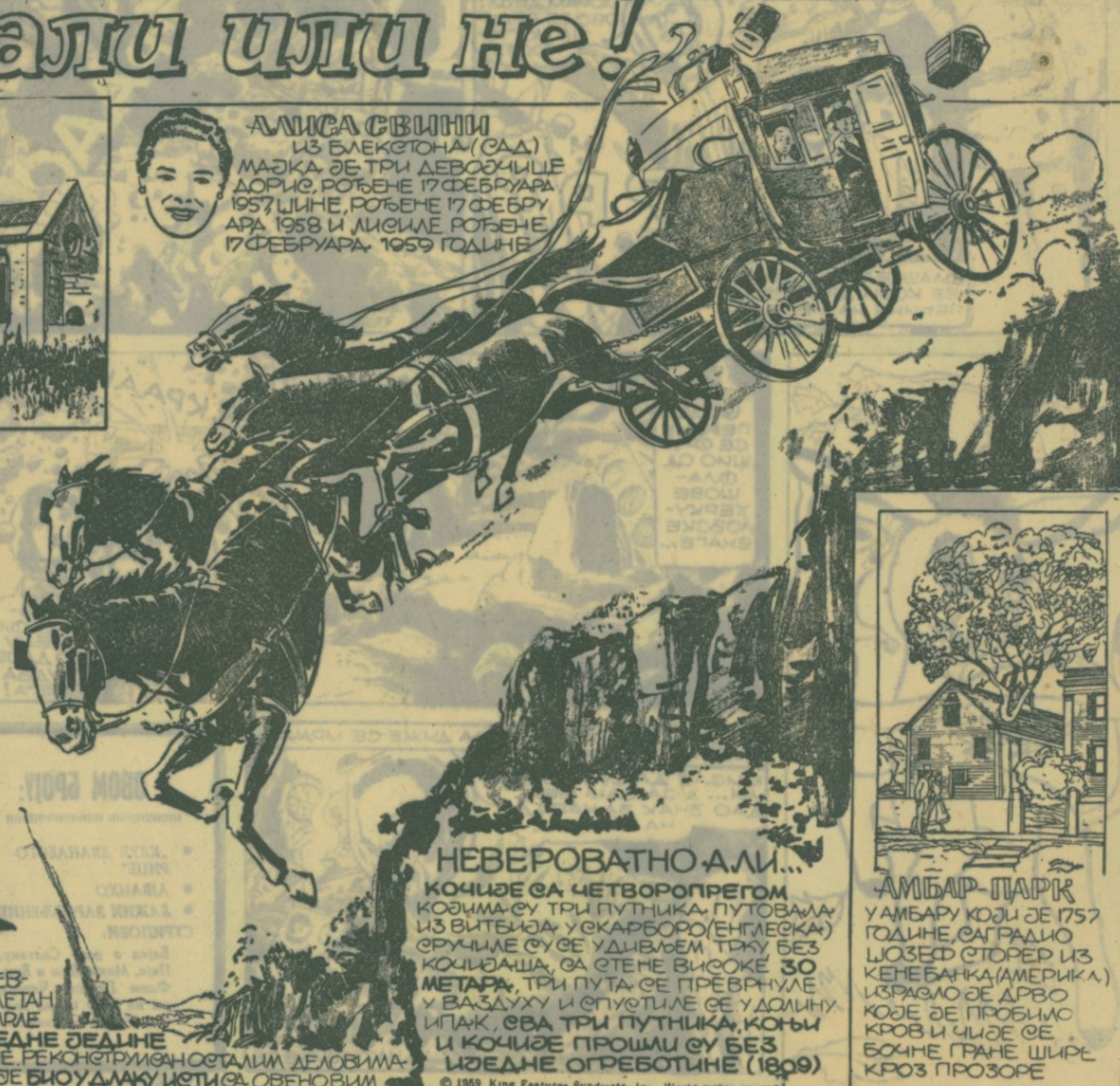
Веровалти илти не!

ХРАМ КОЈИ ТОНЕ
ЦРКВА САНТА КЛАРА, ЛА ВЕЛХА У КОЛМБРИ, У ПОРТУГАЛИЈИ,
ПОЛАКО ТОНЕ У ЗЕМЉУ ЗБОГ ТОГА ШТО ЈЕ РЕКА МОНДЕГО ПРОМЕНИЛА ТОК И САДА ТЕЧЕ ИСПОД ХРАМА.

АМИСА СВИНИ
ИЗ БЕЛЕКЕТОНА (САД)
МАЈКА ЈЕ ТРИ ДЕВОЏИЦЕ ДОРИС, РОЂЕНЕ 17 ФЕБРУАРА 1957, ЛИЈНЕ, РОЂЕНЕ 17 ФЕБРУАРА 1958 И ЛИСИЛЕ РОЂЕНЕ 17 ФЕБРУАРА 1959 ГОДИНЕ

НЕВЕРОВАТНО АЛИ...
КОЧИЈЕ СА ЧЕТВОРОПРЕГОМ КОЈИМА СУ ТРИ ПУТНИКА ПУТОВАЛИ ИЗ ВИТЕЈА У СКАРБОРО (ЕНГЛЕСКА) СРУЧИЛЕ СУ СЕ УДИВЉЕМ ТРКУ БЕЗ КОЧИЈАША, СА СТЕМЕ ВИСОКЕ 30 МЕТАРА, ТРИ ПУТА СЕ ПРЕВРНУЛЕ У ВАЗДУХУ И СПУСТИЛЕ СЕ У ДОЛИНУ. ИПАК, ОВА ТРИ ПУТНИКА, КОЈИ И КОЧИЈЕ ПРОШЛИ СУ БЕЗ ИЈЕДНЕ ОГРЕБОТИНЕ (1809)

АМБАР-ПАРК
У АМБАРУ КОЈИ ЈЕ 1757 ГОДИНЕ, САГРАДИО ЛОЗЕФ СТОРЕР ИЗ КЕНЕБАНКА (АМЕРИКА), ИЗРАСЛО ЈЕ ДРВО КОЈЕ ЈЕ ПРОБИЛО КРОВ И ЧИЈЕ СЕ БОЧНЕ ГРАНЕ ШИРЕ КРОЗ ПРОЗОРЕ

СЕР РИЧАРД ОВЕН
ПРОФЕСОР БРИТАНСКОГ КРАЉЕВСКОГ КОЛЕѢА, НАЧИНИО ЈЕ КОМПЛЕТАН КОСТУР ДИНОСРИКА, БЕДНЕ ИЗУМРАЕ ЛИНОВСКЕ ПТИЦЕ, НА ОСНОВУ ЈЕДНЕ БЕДНЕ КОСТИ НОГЕ. ГОДИНАМА КАСНИЈЕ, РЕКОНСТРУИРАО ОСТАЛИМ ДЕЛОВИМА КОЈИ СУ ПРОНАЂЕНИ, ДИНОСРИК ЈЕ БИО УДМУК ИСТИ СЕР ОВЕНОВИМ

ТРНОВЕ РУЖИЦЕ — АЛИ НЕ ИЗ БАЈКЕ

У Шведској је некад живела једна жена која је постала медицинска „знаменитост“.

Године 1875, ученица Каролина Карлсон легла је у постељу јер се осећала веома уморна и из ње је устала тек 1908, после тридесет и три године сна који је био сличан смрти. Од тог часа њене неодољиве потребе за сном сасвим је нестало: Занимљиво је да за те преспаване три деценије шведска „Трнова Ружица“ није заборавила ништа од онога што је у школи учила. Каролина Карлсон живела је 88 година.

И Америка је имала своју „успавану лепотицу“, Патрицију Мегир из Чикага. Једне вечери, фебруара 1932, дошла је ова млада стенодактографкиња кући. Уморна и нервозна, није хтела ништа да једе и легла је да спава. Дани су пролазили, а она се

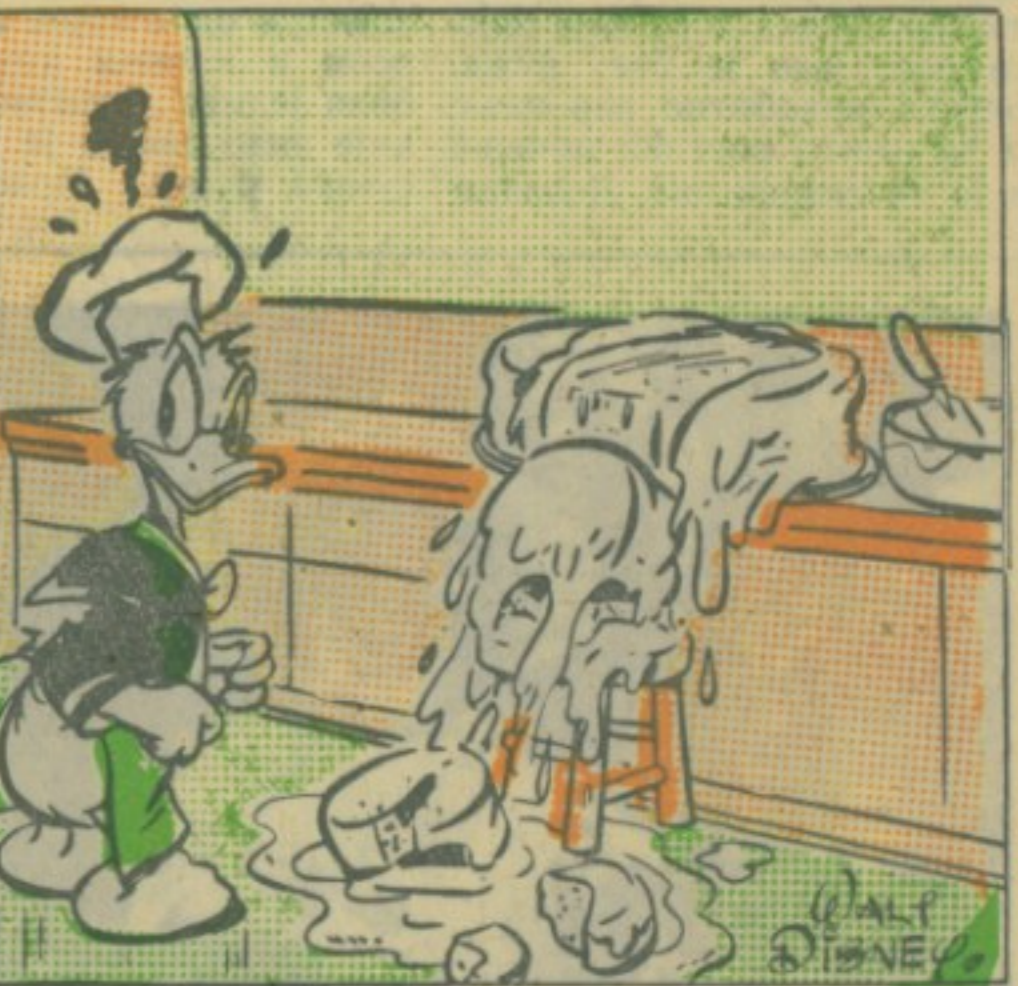
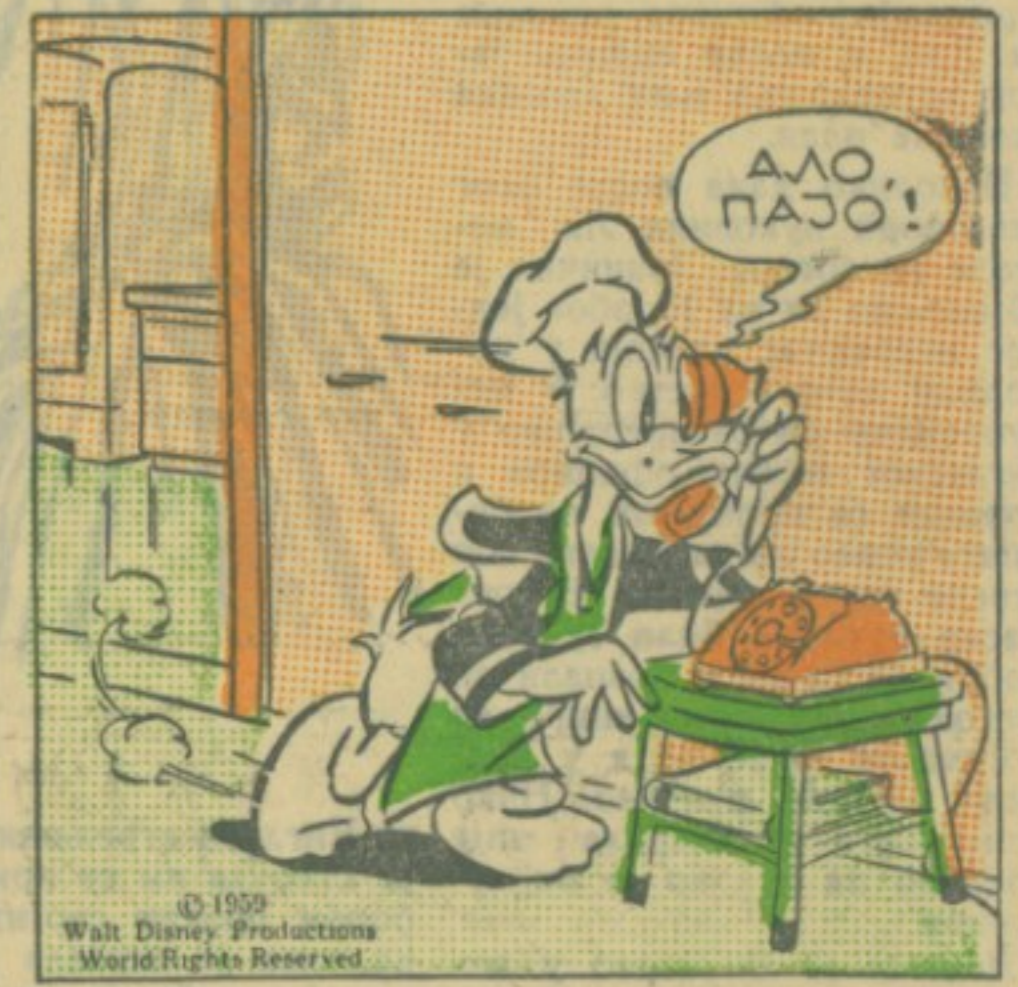
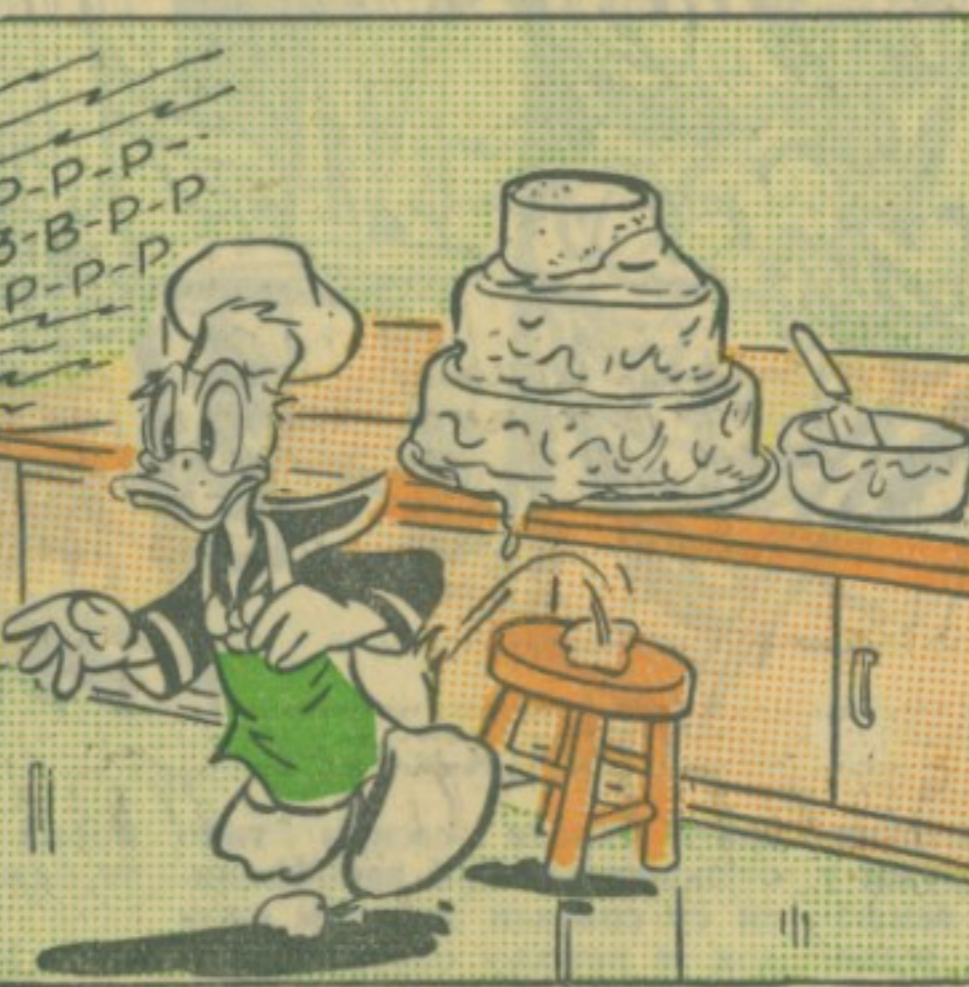
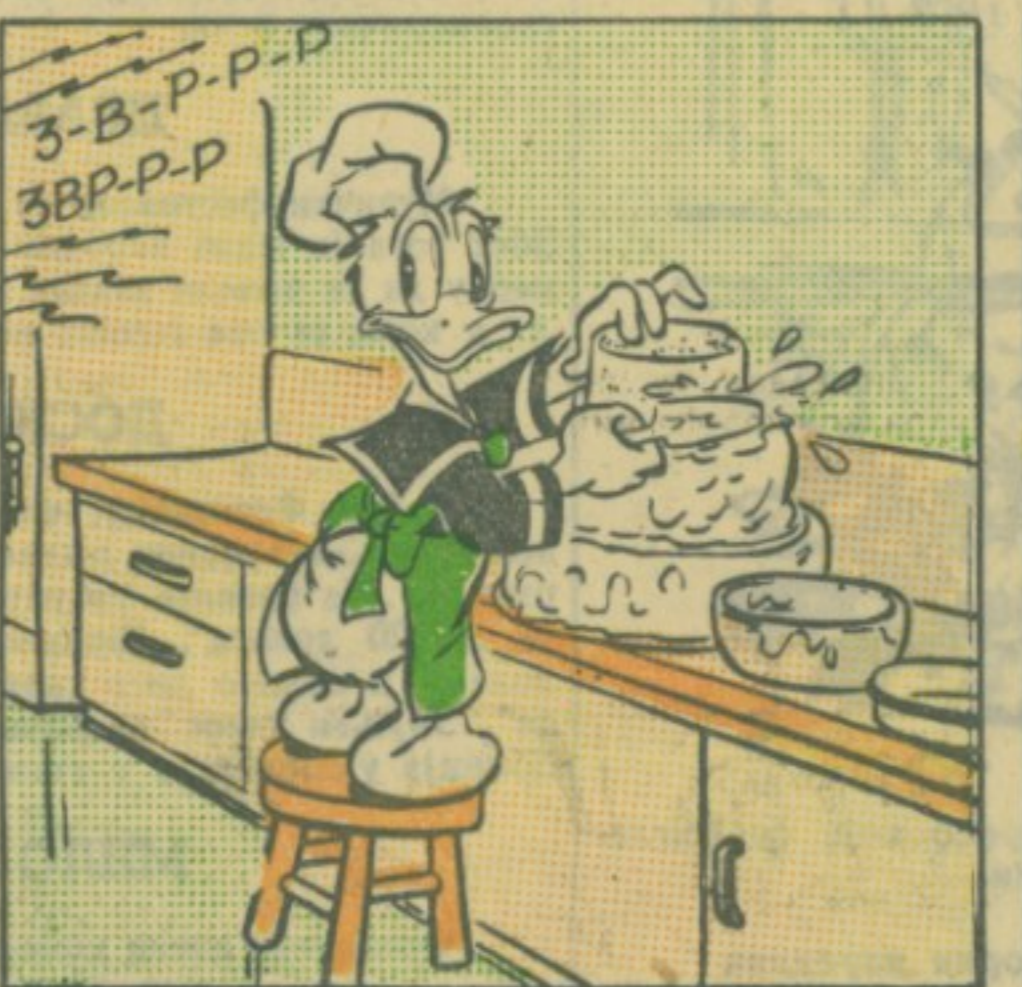
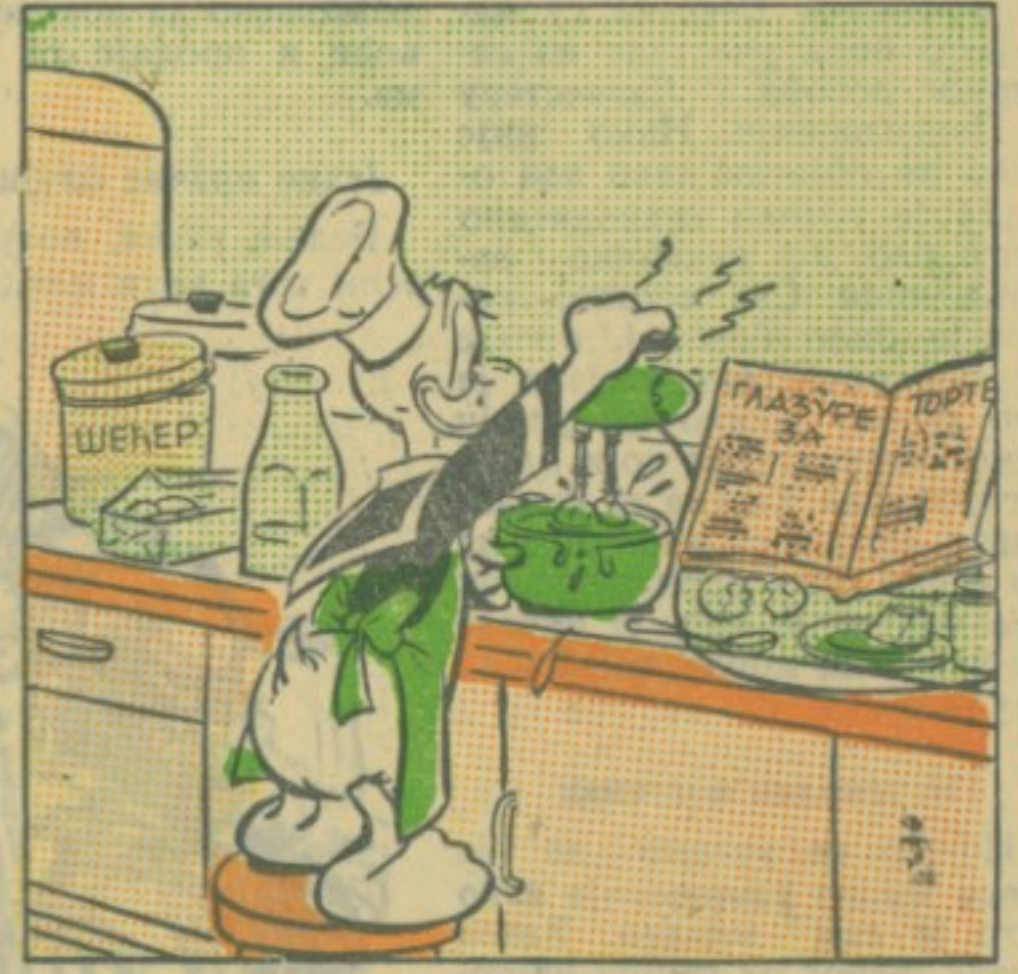
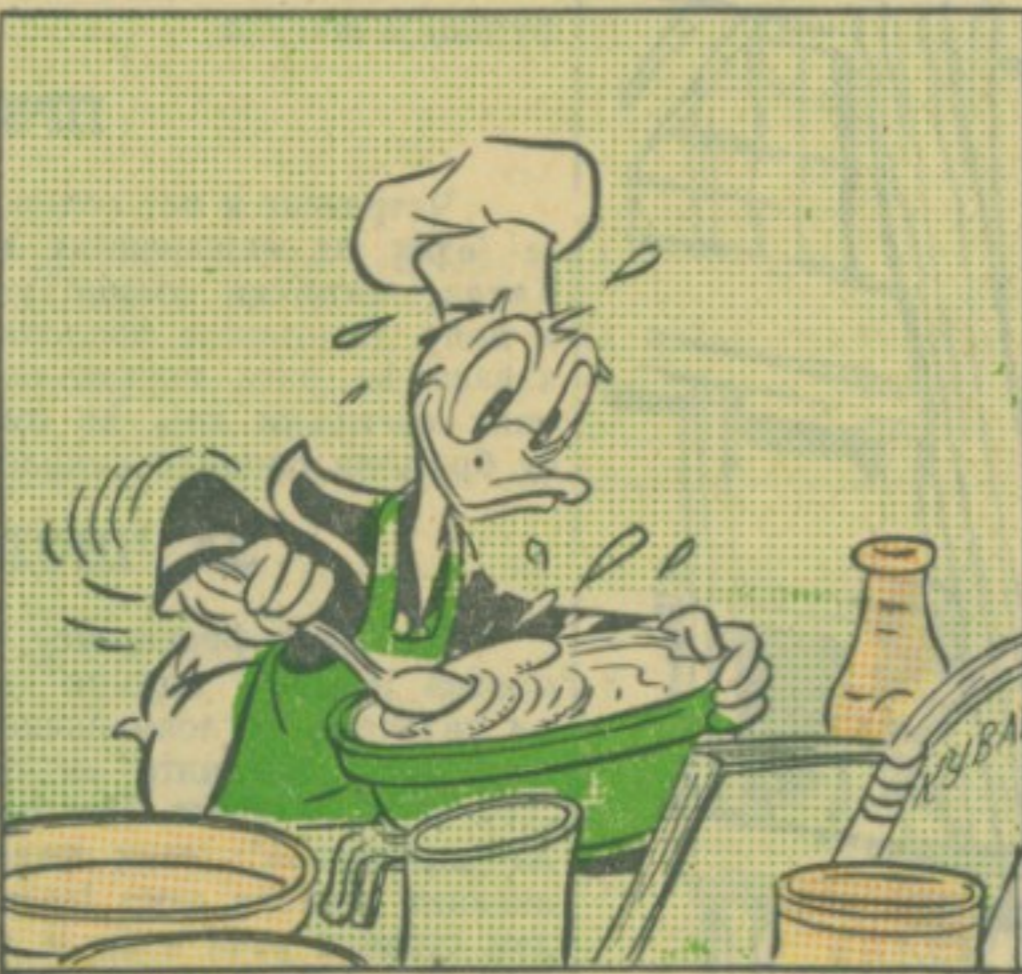
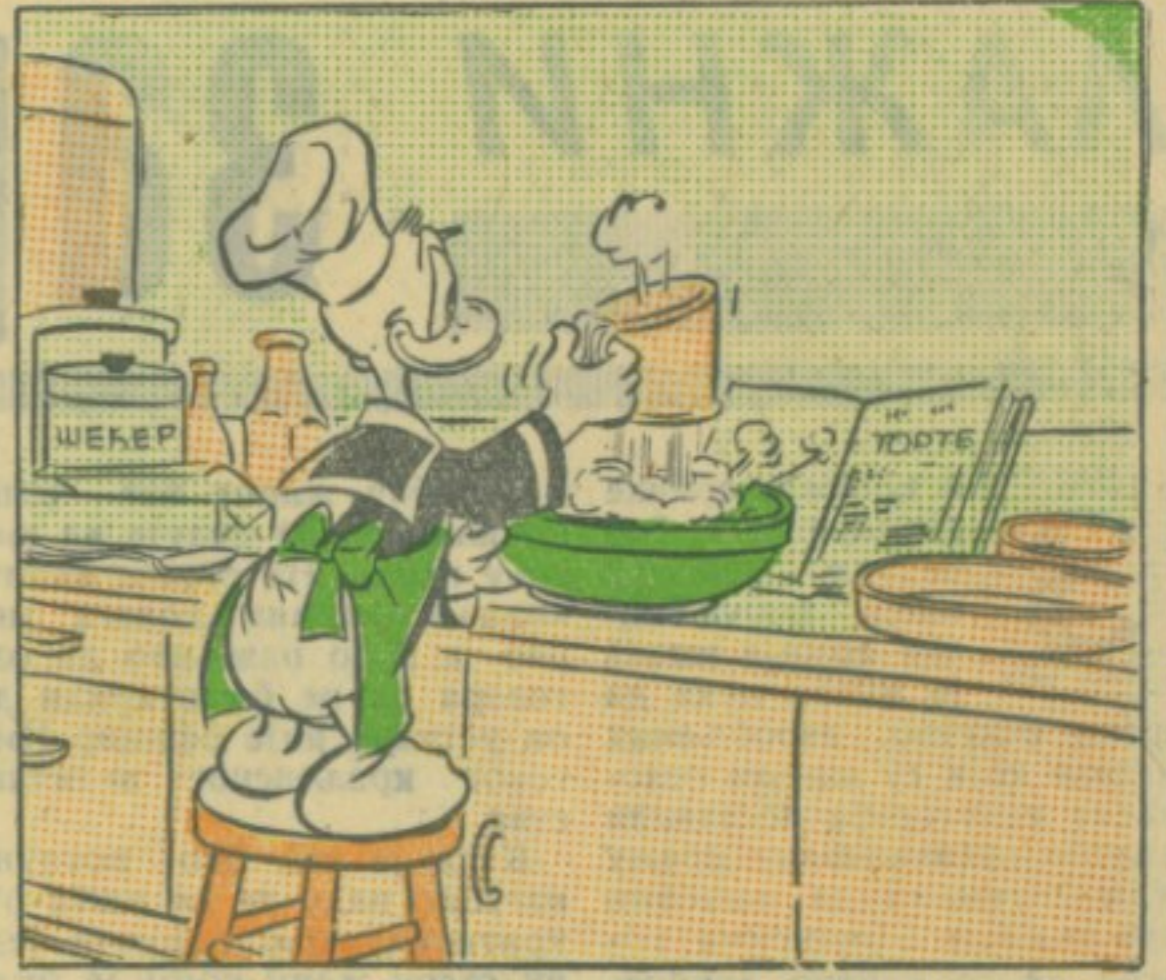
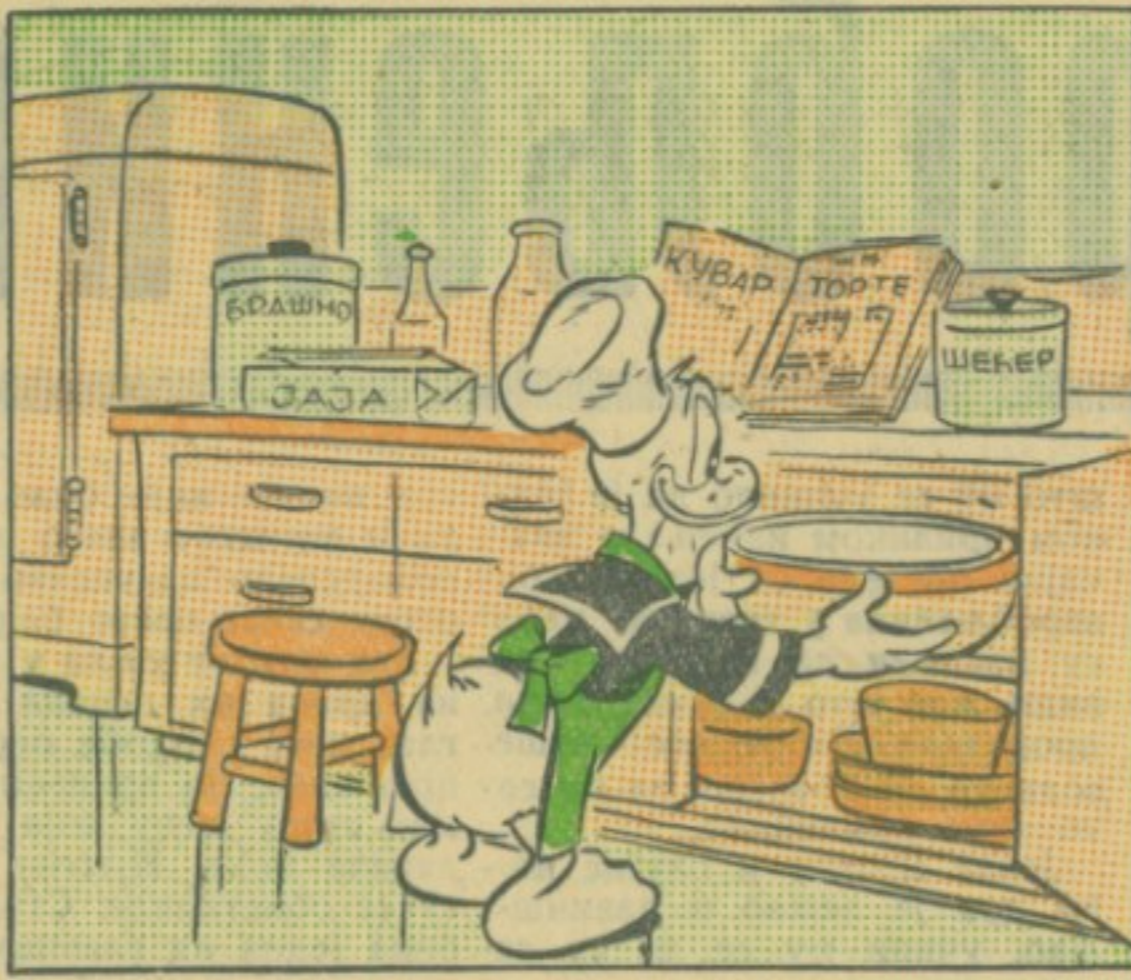
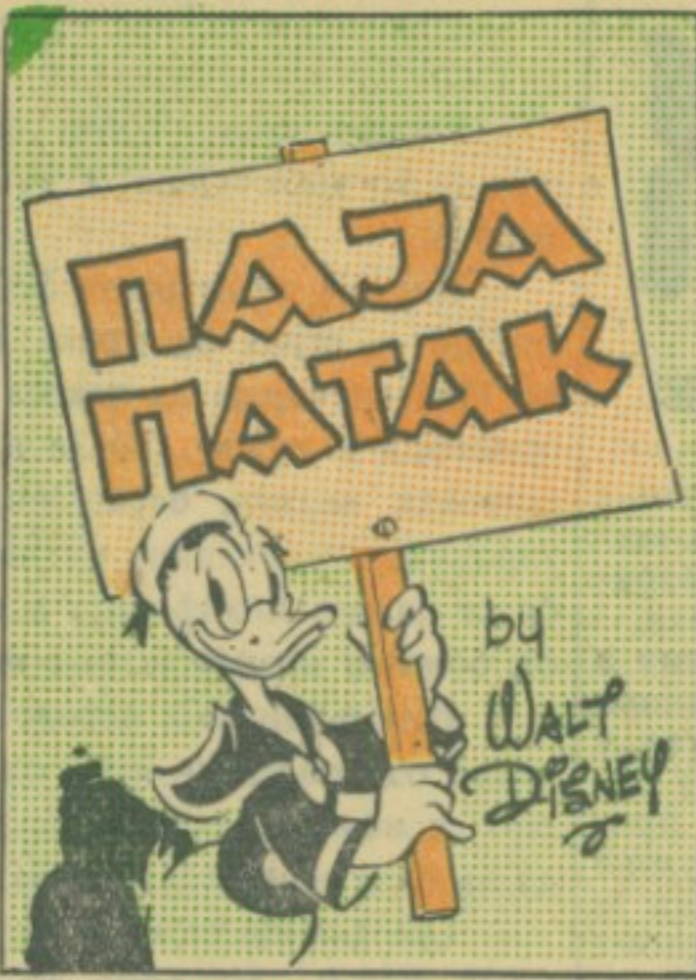

није будила из свог дубоког сна. Били су позвани најчувенији лекари, али сви њихови покушаји да је пробуде нису успели. Девојку су морали да хране вештачким путем. Тек 16 августа 1936 Патриција је први пут отворила очи. Није могла да изговори ниједну реч, али као да је препознала своју мајку. После неколико минута девојка је опет заспала. Лекари су најзад закључили да предузму једну операцију мозга јер је то био једини начин да се девојка ослободи своје ненормалне потребе за сном. Међутим, до тога није дошло јер је, ујесен 1937, Патриција Мегир, не пробудивши се, умрла од запаљења плућа.

Енглескиња Ана Свонспол спавала је непрекидно 31 годину. У лето 1906 године, она је као седамнаестогодишња девојка пала у сан из кога је лекари нису могли пробудити. После неколико месеци спавања стручњацима је било јасно да је у питању редак случај сомноленције, болесне потребе за спавањем која се појавила као последица неког поремећаја у мозганом центру за спавање. Девојка се будила с времена на време, појела би нешто и поново падала у сан. Пробудила се потпуно тек после 31 године. Иако тада већ четрдесетогодишња жена, она је изгледала као свежа девојка. О догађајима који су се збили за време њеног дугог сна није имала ни појма. За њу Први светски рат као да се није ни водио, а с многим достигнућима модерне технике, на која су се остали људи одавно свикли, морала је тек да се упознаје.

5.668 метара под морем

Жак Пикар, син чувеног професора Пикара, постигао је недавно светски рекорд у роњењу испод морске површине. У свом батискафу спустио се на дубину од 5.668 метара. Подвиг је учинио у Маријанској потolini у Тихом Океану. Успех Жака Пикара дочекан је са извесном уздржљивошћу у круговима океанографа. „Нас не занима дубина до које се спустио“, — рекао је један стручњак, — „већ научни подаци које ће поднети на увид“.

СМЕШАН НОВАЦ КРОЗ ВЕКОВЕ

Колико смо навикли на лаке и лепо уобличене металне новчиће да с великим изненађењем и неверицом читамо о новцу давних времена. Чак и донедавна новац је у појединим земљама имао веома чудне облике и прављен је од разних материјала.

Када је Кортез покорио Мексико, Астеци су као новац користили ножеве за сечење бакра, а колонисти Нове Енглеске употребљавали четвртасте ексере за плаћање и размену. Африка је употребљавала калупе соли, док су Монголима као новац служили свежњевни пресованог лишћа чаја.

Шведска је својевремено издала „новчић“ у облику цигле, који је тежио двадесет

килограма. Замислите онда како је богат човек носио своје благо! За време Првог светског рата, у Русији се богаташ могао познати и по мису јер му је, поред осталог, као средство плаћања могао да послужи и колут сира на коме је била утиснута вредност од шест рубаља.

Кроз векове, новац је у појединим крајевима света имао заиста чудне облике. Око 2.000 године пре наше ере, у Египту су као новац служили прстенови од драгоцених метала. У Кини су израђивани калупи од сребра у облику ципеле. Камени новац са острва Јап добро је познат али је његова вредност ретко када поменута. За један такав „камен“ од 20 или 40 килограма могао се купити кано, жена или 10.000 кокосових ораха.

Немачка, Индија и Сијам у

различно време, издавали су ломљиве новчиће од порцелана. Двдесетих година овог века у Немачкој је на тај начин решена нестачица метала. Сада поједини такви комади с нацртима у боји коштају по три долара.

О материјалу који је кори-

шћен за прављење новца можда би се написати читав књига. У Сједињеним Америчким Државама свако дете зна да су Индијанцима као средство размене служиле нишке њићува и шкољки. Афрички урођеници могли су у свако доба привући беле тр-

говце комадима слоноваче. Дуван, поштанске марке, куршуми, метални добоци, ножеви и жица служили су такође као новац.

Један од првих правих новчића направљен је за прве олимпијске игре 776 године пре наше ере. Грци су тада употребљавали полућу звану оболус. Људи су протестовали због тежине овог новца те су направљени мањи и погоднији. Око 350 године пре наше ере Римљани су почели да користе свој бронзани ас, који је вредео колико један во, а био тежак либру или фунту. Ово је извор данашње британске фунте стерлинга.

„Папирни новац“ потиче још из времена Кублај-кана. Од Марка Пола сазнајемо да је тај новац био од лудовог лишћа са утиснутим црвеним печатом и потписом кановог благајника. Ово није било тешко фалсификовати али се то ипак није дешавало јер се сваки случај кажњавао смрћу, конфисковањем целокупне имовине а достављач је добијао пристојну награду.

ЛАЖНИ заробљеник

З а време Америчке револуције и борбе за слободу млада побуњеничка армија имала је много муке да спречи бекство заробљених Енглеза који су широм ослобођене територије поставили одлично организовану мрежу људи спремних да њиховим војницима и официрима помогну да се поново докопају положаја. Бекства су нарочито била учестала из сабирног логора у Ланкестеру у Пенсилванији. Нико није умео да објасни како али одатле је готово свакодневно нестајало по неколико заробљеника. Све истраге, којих је било безброј, остале су без резултата. Најзад је цео случај дошао до ушију самог Вашингтона који одреди генерала Хазена за команданта логора са задатком да по сваку цену пронађе узрок ове мистерије која је почела да утиче на морал америчких трупа.

Изненадан нестанак

Пошто се уверио да је ствар много замршенија него што је сам мислио Хазен позва једног од својих најповерљивијих официра, пуковника Лија, и после вишечасовног договарања њих двојица сковаше план.

Неколико дана после овог разговора пуковник Ли несташе из логора. Званично је објављено да му је, због једног несрећног случаја у породици дато одсуство. У међувремену он се прерушио у енглеског вишег официра и кришом се пробавиши на бојиште успео да га његове сопствене групе заробе. Његова маска и глама били су тако добри да га нису познали ни његови другови официри са којима је више пута у кантини заједно ручавао. Нико осим њега и генерала није требало да зна ко је он у ствари.

Данима је Ли седео у логору и покушавао да нешто открије. Брада коју није бријао постајала је све дужа. Његово првобитно веровање да ће нешто постићи почиња ло је да сплашњава. Досадан

и тегобан живот иза жица почињао је да делује на његову психу. На стална запиткивања његових „колега“ могао је врло пажљиво да одговара да не би открили да он у ствари није официр Његовог краљевског величанства.

Када је већ био потпуно изгубио наду да ће ишта открити случајно примети једну стару жену којој је било дозвољено да доноси у логор воће и продаје га Енглезима.

Једне мрачне олујне ноћи

Бедна, глава, полуидиот, а осим тога мати младића кога

што му се учинило да је једном приликом измењала значајне погледе са једним од заробљеника у тренутку када су мислили да их нико не види. Али што је време више пролазило Ли је све више долазио до убеђења да му се то само причинило.

Једне мрачне и олујне ноћи док је лежао и размишљао, учини му се да су се

сто пошто није било сумње да је енглеско злато још једном успело да успава патриотску свест неког бедника.

Тек што су ушли у шуму а из мрака их освоји рапави глас неке сподобе огрнуте у црни шал. Ли препознаде одмах стару жену која је продавала воће. Његове сумње су се обистиниле. Старица је била једна од главних спона

су Енглези стрелили што није хтео да им се придружи у борби против својих земљака, она је живела у једној малој колиби на нека три километра од логора, са својим псом и мачком који су јој били једино друштво. Ни сам није знао зашто је почео да сумња у њу. Можда зато

врата баракe сасвим тихо отшкринула. Сви заробљеници су спавали дубоким снаом док је напољу олуја наносила млазеве кише у окна. Једна силуэта промаче поред прозора. Није могао тачно да прати покрете али примети како се непознати за тренутак саже изнад једног лежишта а затим одмах крену даље до кревета који се налазио у углу собе. Лиу постаде јасно да се ту пред његовим очима одиграва оно што је дошао да открије. Кроз цело тело прође му нека ледена језа. Спустио је ноге са кревета и усправио се. Када је ноћни посетилац био испред његовог лежишта он испружи руку и поче тихо али брзо да говори.

Из мрака се зачуо рапави глас

— Ја сам мајор Родерс из седмог пука Краљевских драгона. Од највеће је важности да се вратим у главни штаб наших снага јер поседујем податке о припремању америчке офанзиве — рекао је Ли.

Непознати се за тренутак зауставио. Очигледно није могао да се одлучи шта да ради. У том се неко у другом делу баракe почео да мешкољи. Сваки изгубљени тренутак доводио је у опасност и остале бегунце, зато он кратко процеди кроз зубе:

— Хајде!

Ускоро су се нашли у двооришту логора. Поред воће била су ту још два Енглеза: један млади поручник, за кога се после сазнало да је син једног енглеског генерала и неки мали али набијени наредник бруталног изгледа.

Сагнут, трчећим кораком прошли су поред две мрачне баракe и нашли се поред јачане оградe крај стражарске кућице. Стражара није било нигде, а поред саме кућице налазио се отвор кроз који су се провукли напоље у слободу. Док су трчали ораницом ка малој шуми Ли је покушао да добро упамти ме-

мреже преко које су Енглези бежали.

Упорни наредник

Ту ноћ су провели у скровишту ископаном испод старичине колибе. Крај је био пун патрола које су тражиле одбегле заробљенике али нико није долазио ни близу брвнаре.

Водич је казао да ниједан у групи не сме пасти жив у руке Американцима и разделивши оружје напоменуо да свако има да убије оног ко би због рана морао успут да буде остављен.

Мали наредник крвавих очију затражи, чим су се налазили у сигурности колибе, да ликвидирају непознатог улеза. Ли је употребио сву говорничку вештину да убеди остале како је он заиста мајор Родерс и да од тога да ли ће стићи у енглески штаб мале не зависи судбина целог овог рата. Али маколик да је убедљиво говорио, наредник који је упорно тврдио да је Ли шпијун, постиже да једино пуковник не до бије никаква оружја, а када буду кренули мораће стално да иде испред свих да им не би утекао. Сви су се сложили да је то најбоље, јер ако се и докаже да нешто није у реду увек је још било времена да га обесе у Њујорку који су тада држали Енглези.

Следеће ноћи, када се све смирило, наставили су пут. Пажљиво посматрајући звезде Ли примети да они не иду правом линијом ка Делавару, већ да стално мењају правац да би заварали траг евентуалним гоноцима. Ни сам Ли није могао да зна тачно место на коме ће избити на реку.

Сатима је седео и пиљио

Ишли су тако неколико ноћи. Дању би се крили по разним скровиштима а понегде су их преузимале групе наоружаних људи који су их водили до следеће везе. Бескрајно уморан и у сталном страху, Ли је покушавао да

ФОБИЈЕ

Готово сваки човек се од нечега плаши више него што је то уобичајено. У том случају кажемо да он пати од фобије.

Постоје разне врсте фобија. Прилично су познате ништо фобија — страх од мрака, и мнгофобија — страх од мишева. Има случајева да некога захвати самртни страх од уског простора и гужве. То је клаустрофобија док се страх од широких видика, бескрајности мора или небеса који проузрокују вртоглавицу назива агорофобија. Страх од микроба се назива мизофобија а доста чести хипохондрични страх од болести познат је под именом патофобија.

Има људи који нерадо седе код своје куће. Када се бежање од сопствене куће или опаке жене претвори у манију оно се назива векофобија. Има људи који се смртно плаше да не буду живи сахрањени, и тај страх се назива талефобија.

Све фобије се могу излечити и то је у већини случајева ствар воље. Некипут су фобије последица поремећења функције жлезда.

ПРВИ ПУТ

Четрдесет и пет година морало је да прође пре но што је један од најважнијих водених путева света, Панамски Канал, технички толико усавршен да ће кроз њега моћи и ноћу да пролазе бродови. Наиме, до априла месеца дуж канала ће бити постављено 750 специјалних флуоресцентних светиљки које ће омогућити ноћну пловидбу. Досад су бродови пловили каналом само дању.

ЗА ЧИСТОТУ ЈЕЗИКА

Издавачи француског речника повели су оштру борбу против језика у штампи да би заштитили француски језик од увлачења англоамеричких речи, које се у њој све више оламају. Нарочито су омрзнуте речи „флеш“, „лидер“, „сексепил“ и друге. Пет стотина добровољаца прионуло је да „прочешља“ језик штампе. Од многобројних париских дневних листова само један је изишао као победник са седам страних речи и он је за то похваљен. Али други један лист нападнут је оштро зато што је у њему нађено 60 англоамеричких речи.

ПРАВА ЗАРАЗА

Музички фестивали су постали права зараза у Италији. Због тога је један народни посланик поднео предлог парламенту да се додели златна медаља сваком италијанском граду у коме се ове године не буде одржао ниједан фестивал.

ДОСКОЧИО МУ

У Сан Франциску, чиновнику на шалтеру једне банке неки непознат човек поднео је листић хартије на коме је писао: „Не правите збуњу. Одмах ми предајте све банкноте од 20 долара“. Чиновник му је услужно предао 1180 долара, и поднео лист хартије рекавши: „Потпишите се овде“. Збуњен овим, разбојник је потписао признаницу. Сат доцније ухапшен је у стану који се водио на његово име.

МИЛО ЗА ДРАГО

Француски писац комедија Марсел Ашар на једној излози жби се смејао једном раду сликара Бернара Бифеа. „То није лепо од вас, господине Ашар! — приметио му је Бифе, и ја се не смејем вашим комедијама“.

запамти што више места у којима су боравили и лица људи с којима су се сретали. Неколико пута су се преко дана крили у гробовима који су за то нарочито били припремљени. Испод уобичајне плоче није се налазила рака већ у земљи ископана и балванима подупрта мала просторија.

Непријатељство малог наредника постајало је све јаче према Лију. Сатима би седео и нетренице га гледао као да покушава да га се сети. Лију су ти тренуци били ужасни, нарочито сада, када се налазио готово на крају пута и упознао целу енглеску мрежу у овом делу земље. Седео је покушавајући да не покаже никакав знак узнемирености и да за то време размишља како би се бар за часак одвојио од групе бегунаца. То је била једина ствар заиста немогућа, пошто су на њега по наговору наредникова пазили више него пре.

Дванаесте ноћи водичи постадоше обазриви. Сваки час је неко од њих одлазио у извидницу. Кретали су се споро. Кроз шуму је негде из даљине допирао мирис воде. С времена на време чуо би се потмули пуцањ пушке. Били су на самој граници фронта.

На обали где је требало да их сачека чамац није било ничега. Сместиле се зато у један дубок јарак који је са свих страна био закопан. Док су извидници уз реку тражили чамац, чутура са ракијом поче да кружи од уста до уста.

Крај

Пролазили су сати. Под утицајем алкохола или од страха, нареднику као да се

Плод — њосуда

На Гваделупу, највећем острву у групи Малих Антила, расте дрвце с огромним плодовима у облику тикве. Овај збуњени и помало неповерљиви дечак чврсто држи један такав плод. Мада није за јело, овај плод се може употребити у разне сврхе када му се извади срж, а кора осуши. Са избушеном рупом на врху служи као суд за воду, а пресечен напола даће две добре зделе за храну.

ИЗГУБЉЕНО БЛАГО ПОЗЛАЋЕНОГ ЧОВЕКА

Високо у планинама близу Боготе у Колумбији, налази се језеро Гута-авита. Већ стотинама година

Индијанци га сматрају као свето место. Ту, у забаченом и готово неприступачном крају рођена је једна легенда која још распаљује машту пустолова: легенда о Ел Дорадо.

Индијанци га сматрају као свето место. Ту, у забаченом и готово неприступачном крају рођена је једна легенда која још распаљује машту пустолова: легенда о Ел Дорадо.

Шта значи „Ел Дорадо“? Преведено са шпанског значи „позлаћен човек“. Да ли је икад постојао Ел Дорадо, односно Златан човек? Индијанци верују да јесте, а време је показало да легенда није без основа. Неколико њених верзија слажу се да језеро има удела у овој мистерији.

У давна времена, људи су обожавали многе богове — оне који су доносили убиствене поплаве, пожаре и земљотресе, као и оне који су били заштитници у животу. Према томе, шта би било природније него приношење дарова да би се обезбедило од несрећа и осигурало обиље у животу?

Једном годишње, каже једна верзија ове легенде, поглавица племена би премазаво своје тело миршљавим уљима, а свештеници или лекари кроз нарочите дувалке почели би да га засипају златним пра-

хом све док не би њиме био сав покривен. Тек тада би био достојан да укаже почаст свом богу. Као нека златна статуа, поглавица би онда у

Постоји још једна верзија о поглавици који је био толико богат да је себе прекривао златним прахом сваког дана. Желео је да сија као сунце, али истовремено и да ноћу добро спава. Зато се сваке вечери купао у језеру а златна прашина би падала у свету воду.

Без обзира на разне верзије сматра се као сигурно да у овој легенди има и истине. Неки историчари су потврдили да су Индијанци вадили смарагде у овој области пре више хиљада година. Сигурно

је да су они, поред злата, служили за религиозне церемоније. Сем тога и смарагда и поједини златни украси већ су вађени с језерског дна.

Али језеро нерадо открива своју тајну. Чак се и сам терен заверио против трагача злата. Покрајина је кршевита и пуна многих замки. Нарочито је опасно једно нанавед обично дрво, звано манзалино. Тешко ономе ко га хитично или из незнања додирне. Опаки отров почиње да капље с његовог лишћа. А од њега човек добија веома болне отоке. Ово мало дрво било је фатално за многе знане и незнане путнике који су преко ноћи потражили под њим склониште.

Трагачи за благом покушавали су чак и да исуше језеро, али пошто се оно напаја многим подземним изворима његова површина би убрзо достигла првобитни ниво. А кад би се ниво воде спустио, блато и муљ на језерском дну убрзо би се стврднели као цемент. Једна група истраживача која је успела да знатно снизи ниво језера нашла је на дну смарагде велике као голубије јаје. Верује се да у језеру још лежи злата и смарагда за неколико милиона долара.

НАЈВЕЋИ МЕСОЖДЕР

Медвед који живи на Аљасци сматра се највећим месождером на свету. Мужјак, када се исправи може да достигне висину од 2,75 метра. Тешак је око 750 килограма, што значи отприлике три пута више од тигра или лава.

ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

Највећа хладноћа

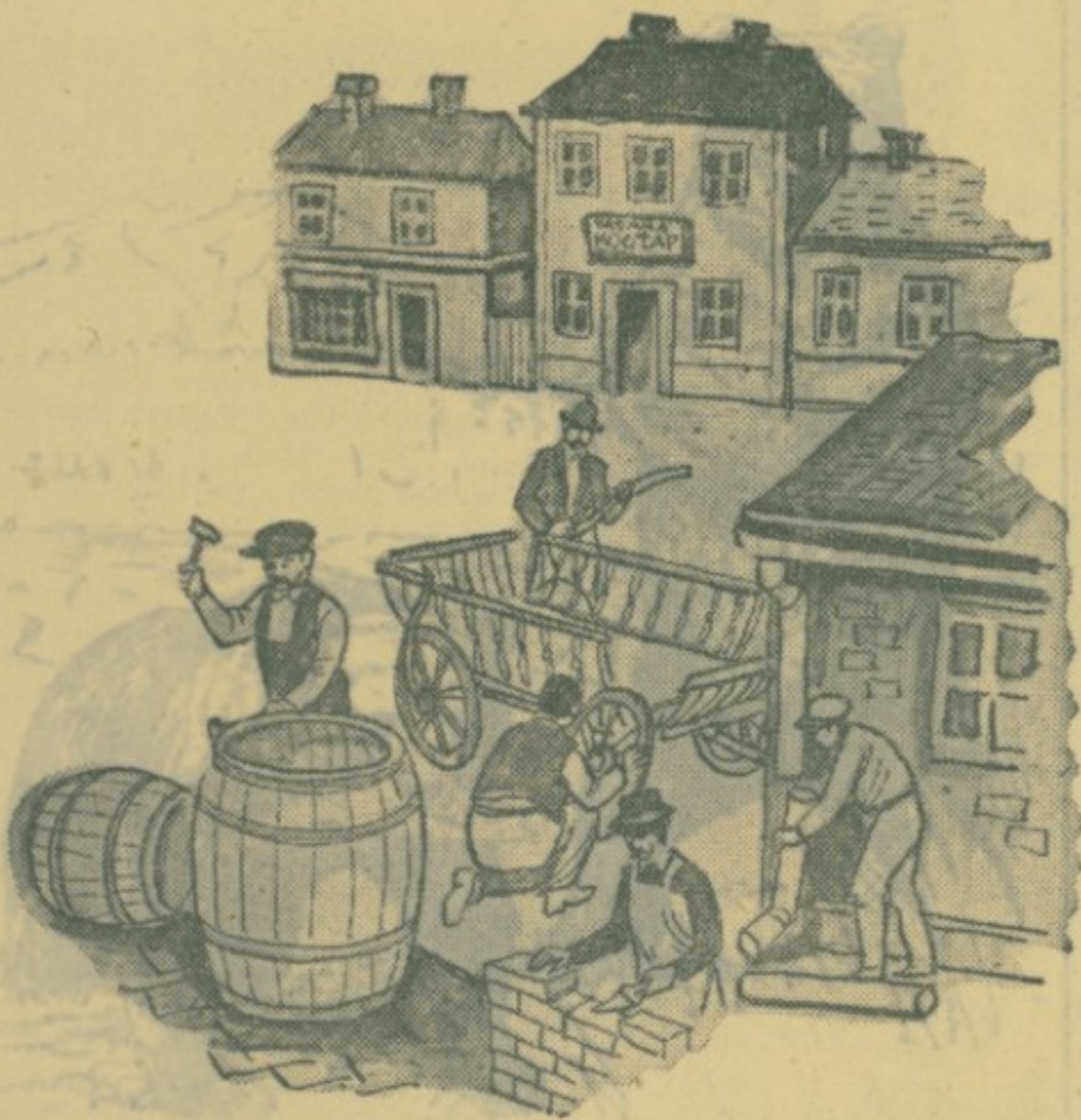
Совјетски часопис „Природа“ недавно је објавио списак места са најнижом температуром. Према њему, најнижа температура од минус 87,4 степена забележена је на Антарктику, у совјетској станици Восток, на дан 25 августа 1958 године. Најнижа температура на Јужном полу, коју су забележили амерички геофизичари, изнела је минус 74,5 у мају 1957. Најнижа температура на северној земљиној полулопти, у Сибиру, не спушта се испод минус 71 степена.

Провидан Чамац

Овај чамац од чврсте и лаке пластичне материје може да носи терет од 300 килограма. Дуг је 24 метра а тежина му

није већа од 35 килограма. Покреће се веслима или малим мотором од 3 коњске снаге. Његово провидно корито омогућава посматрање живота у мору. Због тога је поделан и за пецаче.

КЛУБ ДВАНАЕСТОРИЦЕ

После Првог и, нарочито, Другог устанка почела је живље да се развија привредна активност у самосталној Србији. Ницали су нови занати и трговине. Јаваљају се прве фабрике. Граде нови друмови и тако повезује привредна активност неких места условили су њихово стагнирање иако су двадесетих и тридесетих година прошлог столећа они претстављали центар појединих нахија.

Оваква судбина захватила је и Ваљево. Док је у првој половини деветнаестог века оно напредовало и економски јачало, у другој почиње његово заостајање. Нема више каравана којима се извозила роба. Рогата стока се не шаље у Ду бровник, коњи у Травник, а де беле овце у Скопље и Солун. Опада и извоз вуне, коже, лова, масла, кајмака, пшћа и других сировина. То повлачи и замирање занатства и трговине, а такође и привредне активности, и град, доскора један од најразвијенијих места у Србији, принуђен је на битисање.

Становници Ваљева, у првом реду трговци, чиновници и други виђени грађани, тешко су се помирили са оваквом судбином. Почели су да размисљају и међусобно дискутују о будућности Ваљева и његових становника. У разговорима су се искристалисали планови, а од случајних саговорника створило се чврсто друштво дванаесторице грађана које је себи ставило у задатак: унапређење места и његове привреде. Састанци су се одржавали у кафани „Мостар“ која се у то време налазила на левој обали Колубаре. Стварани су планови о развоју града, занатства, трговине и других видова привредне активности.

Ова група, касније названа „Клуб дванаесторице“ састојала се пучних четрдесет година у истој кафани. Временом су настале промене смењивале су се генерације, а пошто се

друштво повећало оно је заседало не за једним већ за три стола. Али битних промена у програму није било.

Оснивачи клуба, како бележи историја града, били су: Коста Иванић, трговац и оснивач прве модерне колонијалне радње у Ваљево, Алекса Стојишић, трговац и учитељ, Живоко Тадић, власник модерне текстилне продавнице, Марко Јеремић, Стеван Бутина, Вуја Фелаш, Гаја Живковић, Јеврем Гавриловић, окружни начелник, Аксентије Срећковић, српски и окружни начелник, Марко Сајић, Павле Гавриловић, Радован Лазић, Лазар Глишић и Милош Настић.

Делатност клуба имала је утицаја на развој града и његову привреду. Чланови су чак уступили и део својих имања да би се извршило регулисање града који је лежао на десној обали Колубаре. Изграђени су нови путеви који су Ваљево повезали са Београдом, Ужичама, Лозницом и Миошом. Приступило се поди-

зању нових трговина и вашаришта.

Посебна пажња је посвећена развоју трговине и занатства. Гошто се у граду осећао недостатак стручних занатлија, „Клуб дванаесторице“ је обезбедио отварање нових занатских радњи и чак ницање и нових заната. Поред кафеџија, трговача, тераија, абација, кујунџија, чаругџија, ђонџија, бардакџија, мутавџија, ковача и папугџија, ниču нови занати: лимарски, столарски, браварски, коларски и други. Своје радње отварају у граду поред домаћих претежно досељеници: Адолф Војтех, лимар, Алберт Регнер, пиџтер, Коста Андоновић, бравар; Август Фридрих, зидар, Јоца Шваб, кројач, Фердинанд Витцањ, столар и други. Отворена је и апотека чији је власник био Клаудије Прикелмајер.

Упоредо са развијањем заната води се брига и о подмлатку. Шегрте и калфе заштићују од експлоатације и обезбеђује се њихово стручно уздицање.

„Клуб дванаесторице“ је вре-

меном почео да решава и политичка питања. Тако је већ 1857 године омогућено слободно бирање председника општине.

Активност овог клуба допринела је да Ваљево стазе у ред најнапреднијих градова талаша Србије. Клубу су се придружиле и многи официри, професори, инжењери, адвокати, свештеници и други грађани, што је имао итекако утицаја на развијање града. Зато у Ваљево поново цвета трговина и занати. Забржеје постаје ваљевско пристаниште, а роба све више одлази у Аустро-Угарску. Само, уместо каравана друмовима се крећу воловске и коњске запреге.

Осамдесетих година прошлог века клуб постепено замире. Град је прилично развијен, постојала је општина, никле су политичке странке и разна сталешка удружења. Ваљево је постало центар Западне Србије. У таквим условима „Клуб дванаесторице“ није више био потребан.

СВАШТА

На слици су два припадника сточарског иначе веома заосталог племена Курупи, из Нове Гвинеје.

Ови млади добошари, с рукама стиснутим у знак чврстог пријатељства, „обукли“ су своју најраскошнију „одећу“ за претстојећу церемонијалну игру у част доласка оваца.

Богатство и достојанство се код њих мери количином и разноврсношћу перја којим су окићени, количином шкољки, свиња и бројем жена. У овом племену свиње су толико на цени да жене, често, поред своје деце доје и прасад.

ГДЕ ПТИЦЕ ГРАДЕ ГНЕЗДА

ре извесног времена један пар врабаца саградио је гнездо у једној лондонској електричној централни. Неколико сламчица, које су штрчале из гнезда дотакле су једну жицу и изазвале кратак спој, те су биоскопи прекинули претставу, 250.000 људи остало је у мраку, у болницама се оперисало при петролејкама, цео саобраћај и индустрија су стали.

На осовини железничког вагона

Ово је само један од многих случајева. А птице приликом грађења својих гнезда бирају места која њима одговарају.

Дешавало се да дроздови саграде гнездо на осовини железничког вагона, који је случајно пребачен за неко време на споредни колосек, а кад је вагон враћен у промет женка дрозда је кренула на пут лежећи на јајима.

Дроздови, изгледа, много воле да се баве око железничких постројења. Један пар је саградио гнездо на електричном стубу покрај станице Манчестер. Ништа им није сметало што је сваког дана испод њих прогмело 50 брзих парних возова и велики број електричних, и што су ноћу стално били осветљени jakim фаровима. Женка штиглица је снела јаја у торби на унутрашњој страни врата једног аутомобила, који неко време није био у промету, и седела је и даље мирно на јајима када је ауто изведен из гараже.

Један пар штиглица у Охају смејсто се на занат необичном месту: на металном крову једног рингишпила.

Индустријски центри и уређаји све више постају птичје „модерне четврти“. Велике гвоздене бандере електричних далековода препуне су њихових гнезда. Један пар креја саградио је, у Енглеској, гнездо на дизалици високој 45 метара, а ништа им није сметало кретање у њој.

У килеру авиона

Једна голубица изгледа је своје младе у гнезду саграђеном поред постројења за утовар угља на Сундерландском кеју. Сваки пут кад су се истоварала кола, гнездо је бивало подигнуто за 25 метара, а затим опет спуштано, тако да је голубица само ноћу могла да дође и лежи на јајима. На средњем Истоку где у пустим крајевима стоје цени за нафту, а упоредо са њима телеграфски стубови, нема наравно дрвећа. Птице су тако спуно права запоселе све бандере због чега често долази до сметњи у телеграфском саобраћају. Управе су зато принуђене да годишње униште на стотине гнезда.

Опасно место за своје гнездо, што је срећом на време откривено, изабрале су ластавице на аеродрому у Минесоти. Сместиле су се у килеру једног малог авиона тачно испод елисе. Управа аеродрома, вероватно наклоњена птицама, изабацила је привремено

овај авион из саобраћаја, да би омогућила ластама да изведу на мирв своје младе.

Најчудније место за гнездо одабрао је један пар царића. Своје гнездо у облику купе подигли су у иструелом телу једног копца кога је неки земљорадник обесио као страшило за птице. Мали царићи одлично су напредовали у својој језивој „дечјој соби“. Осушени кобац и у њему гнездо налази се у музеју у Честеру.

На кристалном огледалу

Изгледа да само сенице могу да се мере са дарићима у бирању чудних места за своја гнезда. Сваке године њихова гнезда могу да се нађу у поштанским сандучићима, црквеним клупама, уличним светиљкама и сличним местима.

Рекорд ипак држи један пар који је пре 200 година саградио своје гнездо у лобањи једног обеменог друмског разбојника.

На обали Кента један пар птица направно је гнездо уз саму железничку пругу којом је дневно пролазило 130 возова, али женка је мирно седела на јајима све док их није изгледа.

Један пар ласта покушао је да сагради своје гнездо од иловаче на кристалном огледалу у једном богатом летњиковцу. Пошто нису могли да га учврсте на глаткој површини огледала, сместили су се изнад карнише у истој соби.

У корпи за шеве

Штиглици су такође познати по необичним местима на којима граде гнезда. То вероватно има везе са њиховим поверењем у људе. Прво место свакако припада пару штиглица који је направно гнездо у разапљеним чељустима једног испуњеног крокодила.

При свему овом не смејмо заборавити једно — поступке птица не можемо мерити на исти начин као поступке људи. Птице не знају ни шта је осовина вагона, ни шта је бандера, ни лобања мртваца — оне траже само погодна места да гнездо лако поставе и да се склоне.

РЕТКЕ

Питомо створење на овој слици је антилопа-геренук, стара две године, која је тек недавно постала становник Њујоршког зоолошког врта. Донедавно „Гери“ је скакутала по просторствима Источне Африке и брстила лишће акација. Геренуци су веома ретке животиње у зоолошким вртovima јер их је тешко ухватити.

Северни главни град

Један од најстаријих градова на свету, престоница НР Кине

ПЕКИНГ

(преко 4,3 милиона становника), богат је многим историјским споменицима нарочито у тзв. Императорском граду, и дивним грађевинама кинеске националне архитектуре. Највећи је културни центар Кине; има два универзитета, научно-истраживачке институте и установе, академију наука, музеје, позоришта итд., као и велики број индустријских предузећа. У центру града је Тјананмињ (Црвени) трг — место где се одржавају војне параде и манифестације. Назив града потиче од кинеских речи: пеј — северни и кинг — главни град.

Златна река

Када је Шпањолац Алфонзо Гонзалес 1436 године открио на северозападној обали Сахаре један мањи залив помислио је од њега да је река, која се на шпанском каже río. Пошто се овде роба трампила за злато (ого), то је и цео тај крај назван

РИО ДЕ ОРО

тј. „Златна река“. Тим именом назива се сада Шпанска Сахара — пространа пустињска област од 326 хиљада км² у којој живи свега 80.000 становника — Арабљана, Бербера и Европљана.

Како су
постала
ИМЕНА

АЈВАНХО

дело је са сиротињом све. Према побеђеним супарницима приликом ранијих такмичења опходило се увек великодушно. Стога није чудо што се уз њега дигао цео народ Мидленда и Јоркшира. У помоћ својој саксонској браћи Данци су послали силну флоту.

Прво је ослобођен Ексетер а затим после дуге опсаде и Јорк. Протеран стрелама Ајванхових герилаца непријатељ се повукао на југ. Изгледало је да је победа потпуна.

Међутим, Нормани су били велика сила тог доба. Мортаров брат Едвин погинуо је у једном боју и борбе су наставиле још жешће. Нормани су се вратили с великим појачањима и почели да пљачкају северну Енглеску. Мортар са својим четама више није био у стању да им пружи отпор на отвореном пољу па се повукао у шуме и заседе одатле је стално залавао тешке ударце надмоћном освајачу. Следиле су страшне одмазде — крволочне хорде су за собом остављале само смрт и пустош.

Јоркшајр и Мидленд су престали да постоје. Једино је Шкотска која у то време још није припадала енглеској круни била поштеђена. У герили је Мортар постао нераздвојни пријатељ свог слуге с којим је као са рођеним братом делио сваки залагај хлеба. Скривали су се по шумама, повремено нападали непријатеља из бусија и заштићивали против освајача немоћни народ. Сељаци су им за узврат давали преноћиште, уочиште у случају невоље и храну неопходну за њихов опстанак.

Тако је из многобројних окупација војводе Мортара, борба против норманских окупатора, настао велики роман Валтера Скота. Али, он можда ипак никада не би био написан да је дечак Валтер Скот могао трчати с друговима по пољанама. Срећом за књижевност он је био хром и читаве дане проводио је на тавану родитељске куће листујући прашњаве књиге и хронике. При светлости свеће настале су прво његове поеме а затим роман „Ајванхо“. Вредност књижевног дела није умањена тиме што у њему Ајванхо живи 150 година после војводе Мортара, када су Саксонци асимилирали норманске освајаче, и већ тада били ударени темели енглеске нације.

Пошто се прославио у књижевности, Ајванхо је последњих недеља стекао још већу популарност на француској и енглеској телевизији. Сваке суботе увече близу 10 милиона Француза и Енглеза у својим кућама или у другим просторијама преко телевизијског екрана присуствују узбудљивим окупацијама од пре седам векова, у којима легендарни јунак на белом коњу, с перјаницом и покривен белим плаштом на знак рога искрива из Шервудске шуме праћен својим герилима наоружаним копљима и стрелама. Ајванхо сваке суботе ломи копље са најамницима краља Јована или издајницима своје земље, а људи атомског доба нетрепично прате сваки његов покрет. Тако, најпопуларнији програм западноевропске телевизије не приказује пут у свемир и лет ракете, већ далеку средњовековну прошлост.

Можда оживљавање његових подвига не би доживело такав успех да улогу Ајванхо не игра ненадмашни енглески телевизијски глумач Рочер Мур. Он је до те мере распаљивао машту младих и старих да свакодневно добија преко хиљаду писама. Објашњавајући тајну свог успеха Мур истиче да увек копира лик и карактер Ајванхо, тачно како га је замислио Валтер Скот који је умро још 1832 године.

Али ово је поново покренуло међу енглеским историчарима полемику о правом лику легендарног јунака. Још у ово време историчари су пребацивали писцу што је променио извесне чињенице, као и неке датуме и места рађања и догађаја. Ко је у ствари био јунак Валтера Скота? Ајванхо је литерарни надимак и нека врста псеудонима средњовековног војводе од Мортара. Када су Нормани под вођством Вилема Освајача запосели британска острва, тај потомак једне од најстаријих саксонских породица управљао је својом великом облашћу на северу Енглеске. Вилем који је одавно ковао ратни план против Енглеске, објавио је 1066 године да се он сматра законитим и непосредним наследником круне краља Харолда који је наследио престо Едвардов. Битком код Хестингса завршио се, у корист Нормана, први период борби око енглеског престола. Готово цела Енглеска пала је под власт непријатеља.

Енглези су се тешко мирили са окупацијом, па су многи саксонски племићи отишли у шуме и мочваре на северу Енглеске. Други су погинули главу и прихватили од освајача попуњену управу над неким провинцијама. На то је

у почетку пристао и војвода од Мортара који је на управу добио област Нортумбрију. Отада почиње историја Ајванхо. Мортар се неко време само опирао претераним дажбинама, пљачкању жетви, убиствима, крађама и насиљу. Али када је безобзирност Нормана прешла сваку меру Ајванхо се побунио, одметнуо од власти и придружио герилима. На позив својих господара слуге, мештани и сељаци су оставили своје плугове и алатке па наоружани луковима, моткама и секирама устали против освајача. Рат се поново распламсао.

Мортар је био крхки делић чувен по храбрости и вичан руковању оружјем али нарочито омиљен са своје мудрости. Био је леп и млад али није знао за гордост и таштину. Племените природе,

Извесни подаци о планети, нарочито о њеној температури, добијени су 7 јула прошле године кад је она помрачила једну другу велику планету. Ово се помрачење први пут догодило откако је пронађен телескоп и поновиће се, отприлике, тек кроз хиљаду година. Но „ускоро“ ће се одиграти још један ре-

дак догађај који ће астрономи сачекати с великим нестрпљењем. Наиме, 2004 године Венера ће проћи поред Сунца и њене сунцем осветљене ивице показале астрономима веома важне податке. А можда ће они бити мало важни, ако пре тога човек успе да пошаље на Венеру своје апарате за испитивање.

ЗАГОНЕТНА ВЕНЕРА У 2004 ГОДИНИ

Тајна стогодишњака

На недавно одржаном Конгресу геронтолога у Нансију један професор је изнео занимљиве податке који откривају тајну дугочељности:

— У Француској има 600 до 700 живих стогодишњака а од тог броја само једна петина су мушкарци. Од 27 стогодишњака које сам познавао и проучавао, 24 су биле жене.

Све жене које су имале преко сто година биле су врло мршаве, имале су 30 до 45 а ретко 50 килограма. Ниједна од њих никада није имала више од 60 килограма. И сада, у старости мало једу. Једино некипут претерају када су у питању слаткиши. Већина њих пије једну до две чаше вина дневно.

Зицнућа историја

Ако би се последњих 50.000 година живота на нашој планети „згуснули“ у свега 50, онда би хронологија најважнијих догађаја изгледала овако:

Пре 10 година човек је напустио пећину и потражио себи други дом.

Пре 5 година човек је почео да пише.

Пре 2 године почела је наша ера.

Пре 15 месеци Гутенберг је пронашао вештину штампања.

Пре 10 дана откривен је електрицитет

Луче изјутра пронађен је авион.

Прошле ноћи — радио.

Јутрос — телевизија.

Млазни авион начињен је пре мање од једног минута.

Непознати извори Нила

У сваком, чак и мањем, атласу неће вам бити тешко да нађете изворе Нила. Међутим, ученици који су 1890 године седели у школским клупама узалуд би на својим географским картама тражили изворе ове реке. Јер, мада је извор Плавог Нила откривен још 1770 године, Кагера, главно извориште највеће афричке реке, била је непозната све до 1892 године. За изворима Нила трагало се још у Старом веку. У старом Риму човеку који је покушавао да изврши нешто немогућно говорили су: „Зар хоћеш да тражиш извор Нила?“

НЕУМОРНИ ПЕШАЦИ

Када су новине и радио пре неколико недеља објавили да је енглеска лекарка руског порекла Барбара Мур препешачила раздалјину између Лондона и Бирмингема за свега 26 часова и 25 минута многи су поверовали да се родно један нови спорт. А када је она само месец дана касније прослављајући на тај начин пред Нову годину свој рођендан, превалила за осам дана по киши и невремениу 550 километара од Единбурга до Лондона сви су је Енглези почели славити као националну јунакињу. Успут су је младићи и девојке пратили и бодрили, један обућар јој је поклонно нове цокуле а у полицијској станици су јој лечили растрвљене ноге и заменили јој цокуле нарочитим филцимним шпелетама. Барбара Мур је стигла у Лондон тачно у поноћ када је са свих звоника откуцавало глуво доба. Лекарку је ипак на улицама дочекало неколико хиљада грађана.

По угледу на докторку Мур преко стотину Британаца су већ поставили рекорде на малим релацијама — препешачили десетине и стотине километара.

Устарили пешачење је од памтвека било страст Британаца и оно не претставља никакав нов спорт у тој земљи. Светски путник и писац Томас Корријат (1577—1617) који је завршио Вестминстерску школу и Оксфордски универзитет да би на крају постао дупа краља Јакова I обišао је готово цео свет пешце. У току 1608 године он је за пет месеци препешачио Француску, Италију, Швајцарску, Немачку и Холандију, и пошто је његово путовање описано у једној књизи доживело велики успех, он је 1612 године предузео ново путовање пешце кроз целу Европу, Грчку, Турску, Палестину, Египат и најзад стигао у Индију. Тај највећи светски путник није доживео да се врати у своју домовину, јер је умро од исцрпљености у Сирау кад му је било непуних четрдесет година.

Устарили пешачење је од памтвека било страст Британаца и оно не претставља никакав нов спорт у тој земљи. Светски путник и писац Томас Корријат (1577—1617) који је завршио Вестминстерску школу и Оксфордски универзитет да би на крају постао дупа краља Јакова I обišао је готово цео свет пешце. У току 1608 године он је за пет месеци препешачио Француску, Италију, Швајцарску, Немачку и Холандију, и пошто је његово путовање описано у једној књизи доживело велики успех, он је 1612 године предузео ново путовање пешце кроз целу Европу, Грчку, Турску, Палестину, Египат и најзад стигао у Индију. Тај највећи светски путник није доживео да се врати у своју домовину, јер је умро од исцрпљености у Сирау кад му је било непуних четрдесет година.

Устарили пешачење је од памтвека било страст Британаца и оно не претставља никакав нов спорт у тој земљи. Светски путник и писац Томас Корријат (1577—1617) који је завршио Вестминстерску школу и Оксфордски универзитет да би на крају постао дупа краља Јакова I обišао је готово цео свет пешце. У току 1608 године он је за пет месеци препешачио Француску, Италију, Швајцарску, Немачку и Холандију, и пошто је његово путовање описано у једној књизи доживело велики успех, он је 1612 године предузео ново путовање пешце кроз целу Европу, Грчку, Турску, Палестину, Египат и најзад стигао у Индију. Тај највећи светски путник није доживео да се врати у своју домовину, јер је умро од исцрпљености у Сирау кад му је било непуних четрдесет година.

дине одржавала су се многа такмичења која су трајала и по шест дана, али се одушевљење према овом спорту после неколико година угасило. Један од најчувенијих рекордера почетком овог века био је Т. Е. Хамонд који је 1907 године прешао пут од 160 километара за 17 часова 25 минута и 22 секунда а 1908 године 212 километара за 24 часа! Ови рекорди више никад нису поновљени.

Црни залив-језеро

Највећи залив Каспског Језера зове се КАРА-БОГАЗ-ГОЛ

Име је турско: кара — црн, богаз — залив, мореуз, пролаз и гол — језеро. Површина му је 18.000 км², а највећа дубина око 8 м. У заливу је веома велико испаравање воде јер је са три стране откољен пустињама. Због овога је ниво залива виши од површине Каспског Језера, те вода из њега, због разлике у висинама, стално отиче у залив и тамо се испарава. Последница тога је велика концентрација соли која се одатле вади у великим количинама — у једној тони воде има је 164 кг. На неким местима поред обале таласи са водом избацују толико соли да се она лопатама згрће и њом гуче цакови.

Мајка вода

На језику Банту црнаца реч бе значи вода а пиће мајка. Тим именом названа је велика река

БЕНУЕ

лева притока Нигра, у Западној Африци. Дугачка је 1.400 км а пловна на дужици од 800 км.

Лука

Главни град републике Цејлона КОЛОМБО

(са преко 450.000 становника) истовремено је трговачки и индустријски центар ове државе. Преко луке Коломба Цејлон извози чај, кокосове орахе, кафу, цимет, палмино уље и

каучук. На сингалеском језику реч Коломба значи „Лука“ и нема никакве везе са откривацем Америке Колумбом.

Племенитост његова није имала границе. Тражио је увек прилику да ма коме и ма чиме буде од користи. То је била његова потреба, а његова рука, најдарежљивија, давала је само помоћ, — написао је један биограф за композитора Александра Профиријевића Бородина.

Све га је занимало

Када је млада девојка Авдотија Константиновна Алтонова родила 12 новембра 1833 године у Петрограду ванбрачно дете нико није слушао шта ће оно постати. А отац, грузински кнез Лука Семјонович Геланов Имеретински постарио се да дете буде у књиге заведено као „законоито“, али као син његовог собара Профирија Бородина.

Мајка је пружила једини изврсно образовање. У детињству је већ научио француски, енглески и немачки, дошнје и италијански. Веома рано изражена његова љубав према хемији напунила им је кућу тетрама, флашицама и ретортама али и немогућим мирисом разних супстанца од којих је сваког часа могао да бучне пожар.

После часова у школи мали Александар је пресликавао слике, бавио се галванопластиком, састављао аквазел боје, али је најрадије свирао. Прво на флауту, а затим на клавиру, виолончелу и обон. Његове шетње по парку нису биле празна дечја забава. Он је слушао војну музику, уживљавао се у тонове и мелодије и код куће после покушавао да их по сећању произведе на инструменту. Већ у деветој години он компоује полку „Hélen“ за клавиру, а неку годину дошнје „Концерт за флауту и клавиру“. И када чита он то не чини само ради разоноде већ се удубљује у теме и мисли Лвермонтова, Пушкина, Гогоља и других.

У седамнаестој години био је примљен у Медицинско-хируршку академију која је тада била центар научне прирордњачке мисли. Већ на првој години за њега се заинтересовао познати хемичар Зинин.

— Бородин сматрам својим будућим наследником, — изјавио је он једном приликом али пошто је знао за његову љубав према музици поменуо је и причу „Два зеча“.

Када је дипломирао постаје асистент катедре опште патологије и терапије, путује у Брисел на конгрес офталмолога, а одмах по повратку, иако сав у звуцима романа, брани тезу „О сличности мишомора и фосфора“ и спиче докторат „Медицине“. У Хаделбергу, где је дошао на усавршавање, упознаје се са Менделеевом а затим са њим и Зинином ствара школу домаћих хемичара.

„Моћна група“

У Вијареџу, у Италији, упознао се 1861 године са талентованом московском пијанисткињом Екаторином Сергејевном Протопоповом која је ту била на лечењу. Она му постаје жена а њихов дом ускоро уточиште за многе студенте и ђаке. Бородин, буквално, није имао кутка у кући где би мо-

гао да ради и бележи своја музичка надахнућа. Зато је то морао за време обела, између седница или у фијакеру. Помоћни професор органске хемије на Медицинско-хируршкој академији (1863) држао је предавања и на Шумарској академији, учинио неколико проналазака, објављивао научне радове одлично примљене у Русији и иностранству, за све

време компоновао и следеће године био изабран за редовног професора, опредељујући се тако за педагошки рад коме остаје веран читаво четврт века.

А управо у то време његово интересовање за музику превлађује мада ће се до краја његовог живота та два битна елемента — симболично претстављена и на његовом споме-

нику у мозаику: ноте и хемичке формуле, преплитати међу собом као и са његовим друштвеним радом — старањем за оснивање (1872), одржавање и развој Више женске медицинске школе на којој је такође предавао хемију. Поред осталих венаца на његовом погребу истицао се и онај са натписом „Оснивачу, чувару и заштитнику женске лекарске школе, узданици и пријатељу ђака — жене лекари десет генерација“.

Али Бородин је и писао — музичко-критичке чланке. „Успомене на Листа“ а 1887 објављена су његова врло значајна „Листа“ упућивана жени и пријатељима.

Шездесетих година је у Русији, на темељима дела Глинке и Драгомишког, у духу реалистичких принципа „Нове руске музичке школе“ — народне музике, Балакирјев основао „Моћну групу“ са своја четири ученика: Бородином, Кју-

ом, Мусоргским и Римским Корсаковом.

Поред чисто техничких елемената — форме и инструментације, они су се ту првенствено учили да траже уметничку истину. Били су под утицајем идеја Херцена, Бјелинског, Доброљубова и Чернишевског, које су постале основа свег њиховог стварања

иако је оно ишло потпуно индивидуалним путевима.

Највеће дело

Пет година, са прекидима, Бородин је радио на својој првој, Ес-дур симфонији која је 1869 године била први пут изведена на концерту Руског музичког друштва. Дириговао је сам Балакирјев, а Даргомишки, болестан у постељи целе вечери је нестрпљиво очекивао обавештење о исходу, али ујутру није дочекао новине са вестима о појави „великог руског мајстора“ — преминуо је.

Успех је занео и самог аутора и он је исте године почео да компоује своју другу, Х-мол симфонију прозвану „Витешка“. Већ први део „грандиозношћу и снагом збунио је све“, а Бородин скромно пише: „Они су врло задовољни“, па вероватно задовољан и сам назива је „лавицом“ и дошнје додаје „сви лудују за мојом симфонијом“. Трећу његову симфонију А-мол довршио је Глазунов.

Нико у другој половини 19 века, и то не само у Русији, није успео да у области симфонике достигне Бородина и Чајковског са којима почиње и камерна инструментална музика.

Симфониску слику „У Средњој Азији“ Бородин је посветио Листу као искреном љубитељу руске музике који му је приликом првог сусрета признао:

— Ја без вас не могу.

Лични ауторитет и пријатељство Лист је заложио да би се у Европи популарисала руска музика. Ова симфониска слика доживела је такав успех да је прокрстарила целу Европу и свуда изазивала

„бис“ па стављана на захтев публике у следећи програм.

Бородинове романсе, за шест је сам написао текст („Море“ за тенор уз пратњу оркестра, а „Успавану кнегињу“ посветио је Римском Корсакову) саткане су од најталантливје лирике, трагичног бола, сатиричне су или пуне чемера.

Остала је недокончена и његова опера-балет „Млада“ са изванредним описима природе, о животу Полапских Словена. Бородин је написао само четврти чин, али је готово сав материјал уклопио у оперу „Кнез Игор“.

Највеће дело Бородина на коме је радио 18 година а ипак оставио недокончено, оно што га је приближило свету, то је његова опера „Кнез Игор“. „Посвећена успомени М. И. Глинке“ она поред Глинкиног „Руслана и Лјудмиле“ долази у ред највећих опера прошлог века.

Са широком епским националним мотивом, по коме је сам Бородин написао дубоко поетски текст, опера је рађена према епу „Слово о Игоревом походу“ који говори о догађају из 1185 године, када је кнез Игор Свјатиславић пошао на Половце, сукобио се са њима на реци Кајали (за коју се не зна где је), пао у ропство хана Кончака, побегао одатле и вратио се у завичај.

„У име Бородина“

Тежња Бородинова да ликови не буду бледе фигуре из далеке прошлости, већ живи људи, блиски и разумљиви, испунила се. Његов Игор је оличење ратника вође, заштитника родне земље, непоколебљивог пред непријатељем и поноситог и у ропству. Игорова жена Јарославна, сва испуњена љубављу, чедна у својој оданости и пуна патње кад сазнаје за пораз мужа (чувени Јарославини плач) одлучна је када треба да се супротстави својој брату кнезу Галицину, који са својом групом намерава да преузме власт. И други ликови, редом, преко половецког кнеза Кончака чија песма звучи као ратна поклич и његове жене, до комичних фигура Скуле и Јерошке, остављају утисак већ познатих људи.

Да би компоновао чувене половецке игре са њиховом разноврсном интонацијом и чудним ритмом, Бородин је морао да упозна и проучи мотиве финско-турских мелодија као и уопште оних из Средње Азије. У њима је први пут отпустио од свог начела „на првом месту су гласови а онда оркестар“, јер је ту баш он добио првенство. Али то је најбоље од свега што је у руској а и у европској музици створено у сликању Истока.

„Све треба писати крупним потезима, јасно, разговетно а практично за извођење“ — сматрао је Бородин и зато су његова дела монументална. Али и он сам је такав, самоуверен и снажан.

Опера је остала незавршена. Четрнаестог фебруара 1887 године ујутру је још радио на финалу своје треће симфонije а увече је у првеној кошуљи и високим чизмама отишао на покладни маскенбал у Академији. У поноћ се наслонио на зид „пао и за трен умро од срчане капи као да га је непријатељско тоне ударило и збрисало из круга живих“.

На симфониском концерту 1887/8, посвећеном Бородину, први пут је изведена по сећању Глазунова инструментална увертира „Кнеза Игор“ и Половецки марш у инструментацији Римског Корсакова, коме је предат венац са траком „У име Бородина“.

Прво извођење целе опере било је 4 новембра 1890 године у Маринском позорини у Петрограду. „То је заиста био прави догађај за сваког ко топло воли домаћу уметност“ — написао је један критичар поводом премијере.

Тежња за животом, човечност, осећање снаге и ширине — основне су карактеристике његовог стварања које је пројекто дубином мисли и уобличено савршенством форме. Органски везано са животом његовог народа дело Бородина је намењено још ширем кругу — слушаоцима широм света.

БОРОДИН

КОД ЕСКИМА

ници једноставно затрпавају каменицама.

Ипак су успели

Огроман труд је био потребан да би се покренула прва публикација на ескимском језику. То је илустровани часопис „Инукутит“ који ће отсад редовно излазити на 40 страна.

Прва и највећа тешкоћа око издавања тога часописа био је језик који има свега 15.000 речи погодних, према мишљењу зналаца, да се употребе у жур налистички. Ескимски су у стању да са свега неколико слогова израде читаву реченицу, а са малом изменом овог или оног слога, да првобитној реченици даду и приличан број других значења. Тако на пример „нагли гетангелатит“ значи „ја те не волим“, а „наглигеугнангегупко“ — „кад не могу да те волим“.

Осим тога у језику Ескимма не постоје уопште речи које су се код већине других народа већ одавно одомалиле, на пример „магазин“, „авион“, „астрономија“ и друге. Па је и за стварање таквих речи било потребно много стрпљења и истрајности.

Садржајно, часопис је намењен у првом реду становницима иглоа Аклавица у заливу Фробишер. Поред слика они ће у њему наћи пригодан текст, анегдоте и кратке приче. У првом броју објављена је прича једног Ескимма у којој он својим сународницима описује утиске са путовања на Гренланд. Постоји и рубрика за ескимске жене, али слике

модерних хаљина оне могу са мо да гледају, а не и да понесу, пошто би у њима цокотале од хладноће на тамошњој суровој зими.

Две стране часописа остављене су потпуно чисте, беле. У тим крајевима до хартије се веома ретко долази а и скупа је, па те две стране читаоци могу да употребе у личне сврхе, за писање или цртање.

Главни уредник часописа „Инукутит“ је двадесетогодишња Мери Панегошо, ћерка једног ловца са острва Елесмере, најсеверније насељене тачке Канаде. Мада је свега три године ишла у школу, она је као створена за тај посао. Обдарена је сликарка а и добро пише. Захваљујући њој и сарадња осталих чланова редакције, илустровани часопис „Инукутит“ је и забаван и користан, па су га Ескимски лепо примили. Само, док он до њих стигне треба да савлада тешкоће.

ПОЉУПЦИ ЕСКИМА СЕ РАЗЛИКУЈУ ОД ОСТАЛИХ У СВЕТУ. ПРИЛИКОМ ПОЗДРАВА ОНИ ТАРУ НОС О НОС. ПОШТО КОД ЊИХ НЕМА КИЛАШНЕ И ГРИПА, ОВО НИЈЕ ОПАСНО.

МЕРИ ПАНЕГОШО

ВЕНЧАЊЕ СЕ КОД ЕСКИМА ОВАВЉА САСВИМ СКРОМНО, БЕЗ НАРОЧИТИХ ЦЕРЕМОНИЈА. МЛАДА ИМА НА СВИИ ХАЉИНИ У КОЈОЈ СЕ ВЕНЧАЛА ЈОШ ЊЕНА ПРАБАВА, БАВА И МАЈКА.

ЖИВОТНИ ПРОСТОР ЕСКИМА ЈЕ НЕПРЕГЛЕДНА ТУНДРА, ГДЕ ВЕЋ У АВГУСТУ ВЛАДА ПРАВА ЗИМА СА ВЕЛИКИМ ХЛАДНОЋАМА И СНЕЖНИМ ВЕЈАВИЦАМА. И ПОРЕД ТОГА ЕСКИМИ ВИШЕ ВОЛЕ ДУГУ И ТЕШКУ ЗИМУ, НЕГО КРАТКО ЛЕТО КОЈЕ ТУНДРУ ПРЕТВАРА У НЕПРЕГЛЕДНО БЛАТО И ДОНОСИ МИЛЛИОНЕ КОМАРАЦА КОЈИ ЗАГОРЧАВАЈУ ИОАКО ТЕЖАК ЖИВОТ.

СВЕГА ЈЕДАН САТ ПОТРЕБАН ЈЕ ЕСКИМУ ДА САГРАДИ ИГЛО. ДЕВЕЛЕ ПЛОЧЕ ЧВРСТОГ СНЕГА СЛАЖУ СЕ ЈЕДНА НА ДРУГУ У ОБЛИКУ КУПОЛЕ, УСЕЦА СЕ УЛАЗ И. СТАН ЈЕ ГОТОВ.

АЛИ СВИ СУ ИЗГЛЕДИ ДА ЋЕ ИГЛОИ ИЗАЂИ „ИЗ МОДЕ“. ЕСКИМИ СУ ПОЧЕЛИ ДА НАВАЂАЈУ ШАТОРЕ И ДА ИХ РАЗАПИЊУ НА МЕСТУ СВОГ ПРИВРЕМЕНОГ БОРАВКА.

У северноисточним пределима Канаде налазе се врло богата ловишта велика као пола Европе, а настањена искључиво Ескимима. На великим снежним равнинама, источно и западно од Худзон Баја, живи усамљено свега хиљаду породица, управо око 6.000 становника. Ови Ескимски важе као расно најчистији, јер немају прилике да се мешају са другим расама. Сматра се да је то један од народа који је најмање дошао у додир са цивилизацијом. Док су Ескимски на Аљасци већ одавно изменили свој начин живота и настанили се у сталним местима боравка, Ескимски Лабрадора и Барен Грунда још су номади, који дику своје шаторе и снежне куће тамо где о-

чекују најбогатији лов. Додуше, аутоматско оружје и европско одевање стигло је и до њих. Поред тога, нажалост, и ракија и дуван.

Домаћа радност је јако развијена. Са много укуса и стр-

ЕСКИМИ СУ УВЕК РАСПОЛОЖЕНИ ЗА ЗАБАВУ И РАДО ИГРАЈУ УЗ РИТМИЧКО УДАРАЊЕ О КРЗЕНЕ ДЕФОВЕ.

пљења Ескимски праве за време дутих и ледених зимских ноћи лепе и укусне предмете. Као сировина за израду предмета служе им животињске кости и крзна.

Рибе једу сирове и то на врло необичан начин. Цела риба се загрисе зубима, а онда оштрим ножем отсеца залогој пред самим уснама. Мало необичајено и прилично опасно!

До дубоке старости Ескимски су здрави и добро расположени. Не зна се да ли је то последица исхране или климе.

Сахрањивање мртвих се обавља на једноставан начин. Пошто је земља смрзнута и тврда као кост, копање не долази у обзир. Зато се покој-

ОД ПУСТОЛОВИНЕ ДО ОТКРИЋА

КРВ СВЕТА НАФТА

У

Персији постоји једна пушта област којој домороци не смеју да приђу, нарочито ноћу. Старе легенде ове земље тврде да овај крај посеђују душе мртвих, зли духови и фантоми са овог света. Зато је он промет и боље је избегавати га.

Сујеверни страх ухватио је корен код људи који још не знају шта је цивилизација, поготову што та област заиста може да га изазове.

Тло је покривено искрама које трепере и играју, гасе се ту да би се поново упалиле тамо. То је прави пламени тепих који се никад не гаси, вечна жеравица која потсећа на балет авести. И то најмрачнијим ноћима, цео пејзаж је осветљен као да земља гори.

Одакле долази та чудна ватра? Сама земља заиста не гори већ гас који излази из њене утробе. Један нарочити гас сличан ономе у нашим мочварним крајевима, настао распадањем вегетације која трули у води.

Влажна стена

Како може тај гас да избије на површину земље и да не сметано гори?

Сигурно сте чули за нафту — густу и масну течност као и за то да се она тражи и проналази дубоко у земљи на стотине па чак и хиљаде метара. Али се догађа — а то је случај код неких петролејских поља у Арабији, да се тај слој

налази на самом дохвату руке, да за његово откривање нису потребни велики напори и компликована техничка средства.

Нафта је стена исто као и камен угљ. Течна стена! Свакако ово нисте очекивали!

Научници још нису у потпуности решили како су се појавили ови слојеви, али имају разлога да верују да постојање нафте има сличности са стварањем угља. Они мисле да су се приликом померања земљине коре у току хиљаде година, много пре појаве човека на земљи, формирали водени депони међу стеновитим непроницајивим слојевима. У тој води живеле су биљке, алге, ситне животињце као и у свим устајалим водама. Изумирући у тим депонима оне су пале на дно и створиле неку врсту прекривача од муља и блата. Тада су дошли у помоћ топлота и притисак, који су учинили да се и дрвеће претвори у угљ. Остаци живих организама су се растворили под утицајем бактерија и претворили у једну врсту масног уља које је испуштало гас. У пустињи то он гори и застрашује домороце.

Шта има у депонима

Ови рудни слојеви садрже три састојка: воду (углавном слану) нафту и гас. Вода и нафта се наравно не једине. Направити мали опит да бисмо ово доказали.

За то нам је потребно: једна тегла од слатке мало бензина и вода.

Бензин, што је уствари пречишћена нафта, замениће њу саму. Сипајте га сасвим мало, на дно тегле, затим полако долейте воду. Одмах ћете утврдити да вода пада на дно суда а бензин се пење на површину: према томе, бензин је лакши од воде.

Сада ћете разумети зашто на дну природних депона има воде. А тек онда долази петролеј и гас који је још лакши.

У потрази за нафтом

Веома је важно знати овај рад слојева јер гас одгоре јако притискује течност која није у стању да умакне. Замислите шта ће се догодити ако се пробуди рупа у земљи где има нафте: снага компримираног гаса би повукла петролеј кроз тај простор. Нафта би

циркулила на површину и талас би пресушио тек кад би сва количина истекла, или кад би притисак гаса опао.

То је метода која се употребљава да би се индустријски добили ова драгоцена течност. Али ако је рупа само у горњем делу депа, догодиће се да гас изиђе а нафта остане заробљена у јами.

Зато треба прво испитати земљиште — обележити депове. Али то је врло компликован посао који тражи праве научне процесе: спрују, магнетизам итд. Геолози су у стању да према изгледу земљишта тачно одреде где се налази рудни слој, његове димензије и облик. Може се готово са сигурношћу одредити тачно место, где и колико треба бушити да би се дошло до нивоа петролејског слоја.

Петролеј излази из окна

Али немојте мислити да и после, за само отварање депа није потребно много напора. Прво, не догађа се често да је петролеј одмах испод површине земље. А ако се ипак нађе, као што је случај са петролејским изворима Пешелброн у Алзасу, онда се врши вађење под ведрим небом.

Обично међутим треба бушити километре и километре дубоко да би се дошло до рудног слоја. Једно окно под именом „Лак“ у Француској начињено је на дубини од 4.000 метара. Али то још није рекорд: у Америци постоје бушотине дубоке преко 6.000 метара. Да бисте потпуно разумели колико је то — израчунајте за које време прећете то растојање пешинце.

Како се праве бушотине

То је дуг, прецизан и опасан посао. Прво се на одређеном месту подиже од укрштених челичних гредица једна кула, која може да буде веома висока и личи на стуб радиостанице. Уствари она подупише једну врсту огромне бургије, која се забавља у земљу и окрећући се опромени брзином буши рупу у стени. Кад је дошла до извесне дубине, огромни чекрци са куле је подижу, а у бушотину се завуче једна цев. Потом се бургија опет спустити и настави да буши, али после одређеног рока поново заустави да би се друга цев закачила за прву. То се

повиља све док се не доспе до самог депа.

Код савремених бургија цеви су учвршћене за њу и на тај начин се добија у времену. Тај тунел од цеви сачињава окно, и он се цементом учвршти.

Кад се допре до депа, почиње вађење нафте. Петролејски муљ се подиже до окна и једна врста думпе изводи на површину драгоцену течност.

И течност тече...

Али, петролеј који изиђе из окна није још употребљив. То је уствари сировна нафта коју треба пречиштити, прерадити, рафинирати. За ово су потребне огромне инсталације којих наравно нема на самом извору. Природна течност мора тек бити упућена некој рафинерији а она је често удаљена на стотине километара.

Како се сировна нафта шаље у стоваришта?

Теориски, она се шаље на сасвим једноставан начин: послужиле се само притиском природног гаса који ће је сатерати у цеви и гурати до места прераде. Ако је притисак гаса недовољан, замениће се вештачким, произведеним неком врстом пумпања. Цеви кроз које нафта пролази називамо нафтоводним цевима. А има их опромених. Најдуже на свету налазе се у Саудијској Арабији — оне пролазе 1800 километара кроз пустињу. Целокупна њихова тежина је педесет пута већа од Ајфелове куле а за годину дана кроз њих прође 20 милиона тона нафте. Нафтоводне цеви — или како их још називају „шип-лејн“ — у САД су дугачке 770.000 километара.

Недавно је један нафтовод начињен у Француској а већу пристаниште Хавр са Паризом. Али те цеви не служе за превоз сирове нафте, већ за снабдевање десетине стоваришта већ прерађеном нафтом.

„Рафинерија нафте“

Зашто се нафта мора рафинирати? Зато што је сировна нафта уствари муљ, који садржи разне врсте петролеја а њих треба одвојити један од другог. Прво се у великим кацама нечистоћа, песак и блато сталожу на дно. Затим се масна и лепљива течност ослободи воде и тек тада упућује у рафинерију. Ту се одвајају

разне врсте петролеја помешаног са сировом нафтом.

Свака од тих врста има својство да се приликом загревања претвори у пару. Некој је потребно 110 степени, а неким 120 или 150.

Ако бисте ставили хладан тањир изнад лонца са кључалом водом, нахватаће се на њему пара и претвориће се у ситне капице — на тај начин добијамо дестилсану воду. Слично се дешава и са петролејем. Кад сировна течност достигне температуру од 110 степени, прва врста петролеја испарава и отиче у хладан суд где се пара претвара поново у течност — чист петролеј. На исти начин добијају се остале врсте петролеја, а свака од њих има своју специјалну намену и служи у разне сврхе: једна је петролеј за лампе које су некад служиле за осветљавање, друга је бензин за аутомобил, трећа, још чистија, бензин за авионе. Тако се исто добија и мажут као и лакони и масне боје за сликање.

Богатство петролеја

Петролеј има велики број нуспроизвода који се добијају дестилацијом.

Пре свега, постоји мастан петролеј без кога мотори не би могли да раде. Исто тако производе се од њега детерџенти за прање судова, веша и униформе. Разна козметичка средства као и руж за усне уствари су деривати петролеја. Исто је тако потребан и за израду пластичних материја које имају све већу примену. Видели од кога се праве завесе, целулоза од које се израђују јевтине мушке кравате, најлон од кога се плету женске чарале, сви су они производи петролеја.

Ништа од тога не би постојало без ове течности која почиња у земљиној утроби. Можемо зато рећи да су свет у коме живимо, модерна цивилизација за коју знамо, тесно везани за производњу нафте.

Ако би случајно извори нафте пресушили све би било парализовано: не би више било бензина за аутомобиле, трактори би престали да раде и велики део земље би остао необрађен. Вадушне везе између два континента биле би прекинуте јер реактивни авиони не би функционисали без потребне течности.

Али за сада, иако нису исцрпне, резерве петролеја су

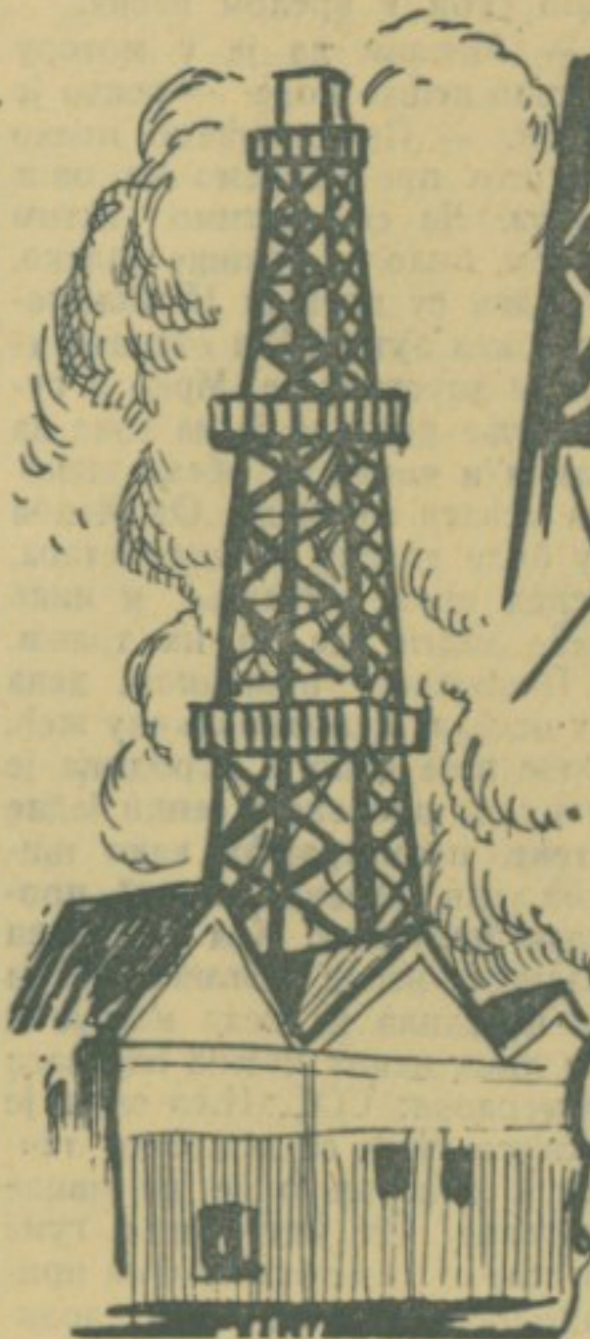
још велике. А док се оне буду исцрпиле, наћи ће се неки други извор енергије — атомска енергија која већ постаје стварност.

Мач са две оштрице

Једна стара пословица каже: „Ко се воли, тај се и кара“. Њу можемо применити и на петролеј који, иако је за нас од велике користи и претставља извор благостања и богатства, може исто тако да изазове и велике несреће јер је јако запаљив. Довољна је једна варница, удар шиљка о неки камен, нека ситница да би настао страхан пожар. То се догађа и поред свих могућих предострожности: некад у самом окну, некад у резервоару, а каткад у танкеру.

Пожар од петролеја много је опаснији од обичног пожара јер га вода не гаси већ проширује. Због чега? Сећате ли се да је петролеј лакши од воде? Зато он увек плива изнад ње. Једини начин да се угуши ватра јесте да се затрпа земљом или прашином. Ако се ватра појави у окну треба га што пре лићи у ваздух помоћу јаких експлозива. Тако загушена, ватра се сама угаси.

Овакве несреће ипак нису честе. И петролеј остаје толико драгоцен да смо га назвали „црним златом“.

ИЗГУБЉЕНИ У ПУСТИЊИ

— Лаура! Децо! Загњурите се у песак! Покријте се њиме до гуше!
Потом је изишао из закљона, кренуо по врелом сунцу и после неког времена донео грану једне шибљике.
— Скините кору и сисајте дрво. У њему ће бити нешто влаге.
У подне је кањон постао прави пакао.

Нећемо преживети

Загњурена у песак, Лаура се сетила да су деца остала у аутомобилу четири кутије са пастелним бојама. Потражила их је и прочитала натпис: „Безопасне биљне боје. Нису отровне“. Извадила је једну, ставила је у уста, и прогутала. Имала је воштани укус који није сувише непријатан.

— Децо! — повикала је мајка. Последајте шта сам нашла. Сви су је послушали и, кад је први ред пастелних бојаца поједен, Лаура је угледала цедуљу из које је сазнала да су боје начињене с млеком.

Пре заласка сунца муж и жена су сели да се посаветују.
— Сутрашњи дан по свој прилици нећемо преживети! — рекла је она. — Вечерас ћу поћи до друма да видим може ли се нешто наћи.
— У реду! — рекао је муж. — Али поведи са собом и најстарију кћер.

Кад је месечина освојила кањон, стене су добиле изглед чудовишта. Непријатељска тишина завладала је пустињом. Мама и кћи су посртеле. Спустиле су се на песак да се мало одморе и мучно устале да наставе пут. За собом су оста-

вљале камење да би означиле правац за повратак. Осећале су немоћ и ноге су их страховито болеле. После поноћи наишле су на колач са причвршћеним комадом беле свиле. Значи, ту се негде налази терен за авијацију! Лаури се учини да лепо види један авион. Најзад! Крила, труп, елиса! С муком су пришле, али од авиона не беше ни трага. Пред њима се налазила стена обасјана месечином.

Окренуле су се и пошле на траг, јер су знале да ваља стићи својима пре изласка сунца.
— У глави ми је све бучало, — причала је Лаура касније. — Нисам могла да саберем мисли. Чула сам само како ме деца зову. Пред очима су ми искриле чаше с леденом водом. У једном тренутку пренуо ме је ћеркин глас: „Не тамо, мама! Кола су овамо!“

Три сата су ходале посрћући. Пале су на земљу да се одморе, али кад је требало поново да крену, кћи је ударила у плач:

— Боље је да овде умрем! Како да се вратимо празних руку кад толико очекују да им нешто донесемо?
— Хајдемо! — рекла је мајка.

Са истока се нагло данило кад су њих две угледале зелени аутомобил.

Спасење

Било је 4 и 15 кад су родитељи загрејали примус и у мањерку ставили огуљено кактусово лишће да га испрже као шницлу. Деца су са боловима у желуцу и натечених језика, гледала како се пече целуло-

за, очекујући да је ставе у уста. Пошто се потпуно разданило, родитељи су их одвели у закљон и, колико им је снага дозвољавала, почели да их уклапају у влажан песак. Упола слепи од исцрпности, ставили су образе на земљу, спремни да издрже до последње снаге. Мама се мало придигла да се још боље завуче у песак, кад наједном нешто блесну на небу. Помислила је да је то опет нека варка. Али, не! Сребрни труп малог авиона циљао је тачно у правцу њихових кола.

— Децо! — вриснула је она. У том тренутку се зачуо и звук мотора. Авион је као стрела пролетео, а за њим се појавио други.

Из авиона је нешто полетело према земљи а затим се развило у ваздуху. Било је то платно с поруком: „Долазимо вам у помоћ“.

Али, најближе место за слегање авиона налазило се удаљено неколико километара. Но сада су знали да ће помоћ стићи и та велика нада дала им је нову снагу.

Тек после два сата изгубљене породице је угледала два човека како јуре према њиховом закљону. Помоћ је стигла. Прво су их попрскали водом. Још један сат је прошао док је стигао камион с млеком, наранџама, соком од лимуна и парадајза. Одвели су их у кола, пренели до помоћног аеродрома и одвели у Моаб где је чекао лекар.

Преглед је завршен кратком реченицом:

— Потпуно су здрави!
После тога су сви потонули у оловни сан.

Једног јулског јутра прошле године, у Моабу, у америчкој држави Јитаху, лимузина пуна деце изашла је кроз капију једног имања. Мушкарац је био за воланом, жена је седела крај њега, а иза њих је дизало грађу шесторо њихове деце.

— До ручка ћемо се вратити! — добацила је жена својој сестри код које се налазила у гостима.

Пошто су доручковали, кренули су на излет до Дед Хос Понита, високе, окомите литице са које се пружа диван поглед на кањоне Колорада.

Тамо су стигли у 11 сати и после одмора кренули на траг. На све стране мамиле су их споредни путеви које су, од 1950, просећали разни пустошници кад је овај крај обузела уранијумска и петролејска грозница. Жељни да виде још неки необичан приказ, скренули су путем који води у пусти предео пун опасности. На хиљаду квадратних километара ту су се смењивали дубоки теснаци и природни небодери. Нигде није било извора а сунце је бомбардовало земљу усјајним зрацима услед којих је температура пела на 50 степени.

Спустили су се до дна клина, далеко од друма, кад их трже неки прасак испод кола. Човек је хитро изишао и запањен угледао рупу на хладњаку и воду како се безнадежно губи у врелом песку.

— Мислим да је у мотору остало нешто воде, — рекао је жени. — Продужићемо право да што пре изиђемо из овог пакла. Да се вратимо истим путем, било би сувише далеко.

Једва су прешли 15 километара кад аутомобил отскочи у вис и заустави се. Мирко и густо уље потекло је из кола на камен и човек се обема шакама ухвати за главу. Од Моаба су били далеко 80 километара, усред вреле пустиње, и нико неће знати где да их тражи.

Покривена прашином, деца су осећала непоудошљиву жеђ. Воде није било и породица је поподне провела у сенци једне стене, посматрајући како њихови лепо зелени „Форд“ пропада на сунцу. Кад се месец издигао изнад котлине, жена је извадила из кола маказе и од лима неких кутија изрезала три слова: СОС. Њен муж је скинуо гуму са помоћног тачка и откопчао је до ивице котлине. Од унутрашње гуме и старих гумених чизама припремно је ватру за дози-

вање помоћи. Извадио је и во зачко огледало да би њиме давао знаке.

Шесторо деце од 4 до 12 година радознано је посматрало шта раде родитељи.

У Моабу је домаћица са зебњом очекивала да угледа породицу своје сестре. У пет подне, кад јој се муж вратио с посла, она му рече:

— Бојим се. Сигурно им се нешто догодило.

Муж је сео у кола и одјурео према Дед Хос Пониту, али тамо никог није било. Два сата их је тражио а затим се вратио у Моаб и све рекао шерифу који је после краћег извиђања обавестио саобраћајну полицију путем радија и ставио се на чело потраге. Пошто ни тада нису наишли ни на какав траг, шериф је радијем затражио помоћ ваздухопловне полиције у Јитаху и на крају додао:

— Долазим ујутру да заједно извршим извиђање.

Долазак авиона

Те ноћи су деца спавала на крову и блатобранима кола. Хладњакви метал голио је њиховом загрејаном телу.

Супрузи су ноћ провели у испитивању околних стена, тражећи повољнији закљон да се сутра склопе од убитачне жеге. У пустињи ноћ брзо престаје. У пет је већ увелико дан. А у седам је поново започела борба са смрћу. Мама се са децом склонила испод једне стене а отац је узалуд покушавао да малим огледалом привуче пажњу пилота неколиких авиона на млазни погон.

Затим се са северозапада појавио мали авион. Човек је хитро потопио своју аутомобилску карту у бензин из малог решета, отрчао до гомиле предмета од гуме и запалио их. Подигао се густ дим, али врели пустињски поветарац однео је дим у сенку камених литица и пилот га није приметио.

Од раног јутра ужурбано су вршена трагања за ишчезлом породицом. Сви су били уверени да ако се изгубљенима не укаже помоћ у току дана, деца неће жива дочекати залазак сунца.

Страдалници су цео дан провели наћуљених ушију, неће ли опет чути мотор авиона или аутомобила. Очајни отац је нервозно завукао руке у песак и открио да је песак влажан.

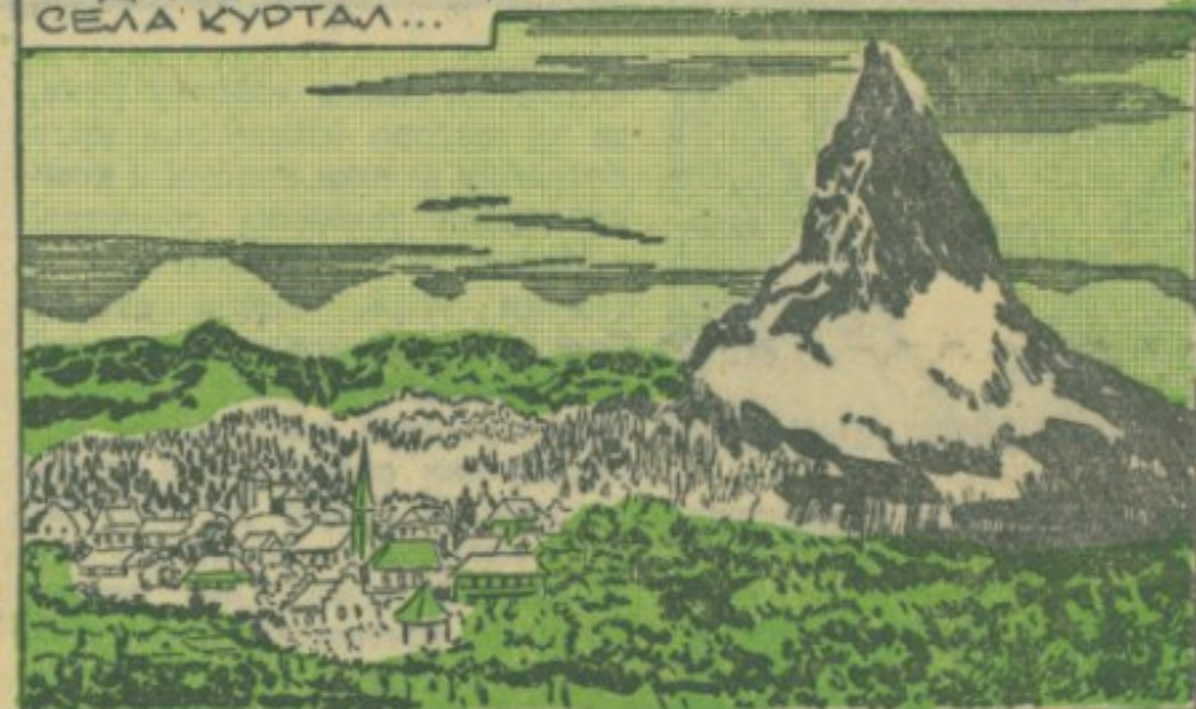

ТРЕЌИ НА ПЛАНИНИ

ГОРМНА ПИРАМИДА ОД СНЕГА И ЛЕДА...

... ДИЖЕ СЕ ИЗНАД МАЛОГ ШВАЈЦАРСКОГ СЕЛА КУРТАЛ...

ВЕНЕЦИЈА ЗИМИ

Да ли знате?

ПОМАЖЕ ХИПНОЗИ

Сваки град зими друкчије изгледа, па и туристички градови. Венеција која је за време пролећа и целог лета преплављена стотинама хиљада гостију, изгуби свој сјај у зимским месецима. Истина, мало и одахе од терета силовних посетилаца. У децембарском и јануарском миру као да прикупља нову снагу за прве пролећне госте. Са појавом првог сунца Венеција мора бити спремна да прими нове туристе који ће се дивити њеним каналима, скупљеној архитектури, раскошним палатама и црквама.

Међутим, нико од гостију и не помишља да њене „водене улице“ имају и своје налице и да се густо наталожени муљ и блато морају сваке године са доста мукe извучити из њих. Док се ово обавља, један део „водене улице“ затворен је са обе стране да би се из њега испустила вода. После тога радници у гуменим чизмама малим каменима извлаче ђубре, које би издајнички, ако га не би зими извукли, у току сезоне одавало непријатан мирис.

УКРАТКО...

Сликар Марк Шагал је завршио једно огромно платно, велико 2,50 мx4,00 м које му је поручио град Франкфурт. Слика претставља сцену из позоришног живота и украшаваће хол градског театра у Франкфурту.

Прва велика изложба радова француског сликара Николе де Стела отворена је крајем децембра у Хановеру. Изложених 80 слика је прикупљено из музеја и галерија Париза, Цириха и Лондона. У фебруару ће изложба бити пресељена у Хамбург.

Ускоро ће пси слепих моћи да буду замењени једним апаратом који су конструисали немачки инжењери. Професор у Хановеру Хелмут Ефесер је изјавио да апарат ради на истом принципу као и звучни апарати који се примењују у морнарици за испитивање дубине воде, и снабдевен је једним ултразвучним одашљивачем. Помоћу њега слепи ће моћи да разликују покретне предмете од непокретних и замениће псе у великим градовима где све већи саобраћај отежава њихову постојаност.

„Болесна лутка“ била је прошле године највише тражена играчка у Њујорку. Уз њу се добијао сав потребан материјал за преврћање као и лекови.

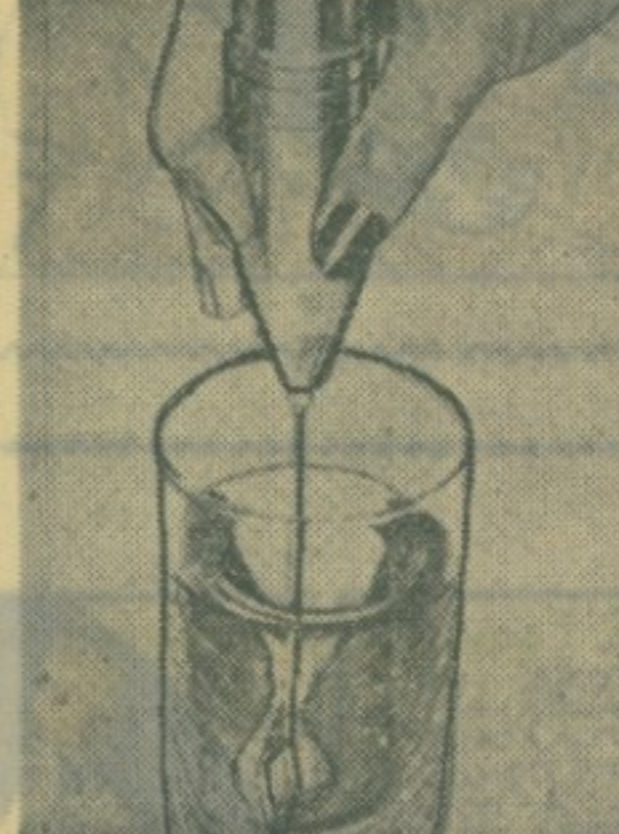

ЛАМПА ЗА ТЕЛЕФОН МЕШАЛИЦА НА БАТЕРИЈУ

Постоји већ и лампаца од пластичне масе са шеширом у боји, која се лако укупча и искључи из телефона. Врло је практична јер олакшава говорнику да пронађе цифре и из бележнице прочита број и друге податке.

Опет једно олакшање за домаћинце. Нова мешалица која се лако чисти има мотор који покреће батерија, и тако искључује снагу домаћине али тражи њену спретност при справљању хране за бебе, мућење јаја и друго.

Лекари ће имати на располагању нови електронски инструмент да, кад им затреба, са лакоћом „хипнотизу“ пацијента за свега три минута. Кругови на апарату се okreћу слично можданим таласима а светлост се пали такође у истом ритму и тиме утиче на „успављивање“.

ЈЕДАН СТАН У МИНУТУ

Према неким подацима још од 1953 године у Западној Немачкој се израђују станови великом брзином. Израчунато је да се сваког минута по један стан заврши. Према плану Министарства грађевина за идуче две године изградиће се још 1.200.000 станова, тако да ће све потребе становништва бити обезбеђене.

ме мењају боју према температури. Тако би хаљина за време светлог и тоглог дана, лети, била јасне боје, док би увече постала тамна.

ПОСУЂЕ ОД КАРТОНА

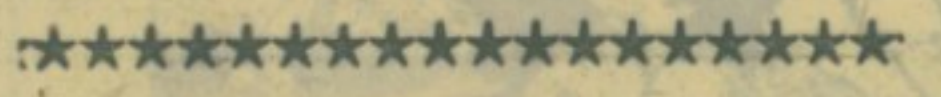
Да би олакшао посао домаћинца, један француски проналазач израдио је ново посуђе — од картона. После употребе са таквог суда се скине — ољушти прљави део тако да остаје чист. На овај начин један тањир, на пример, може се употребити више од 20 пута.

НОВИНА

Да би се избегло мењање хаљина и одела током дана, енглески стручњаци су почели да проналазе начин да тканине са-

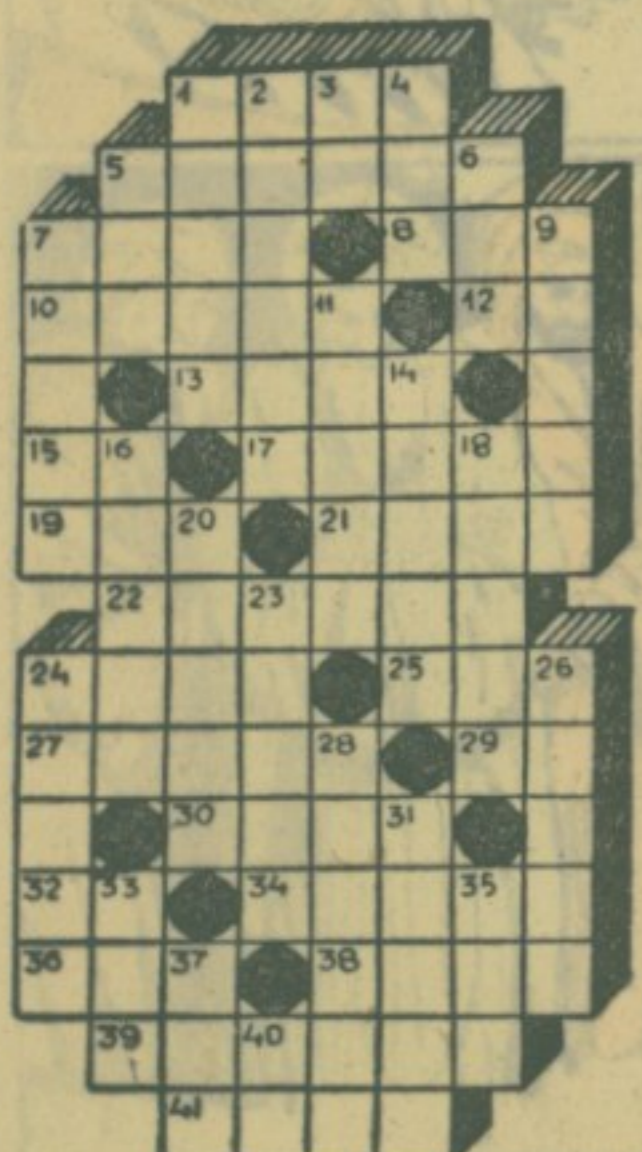
РАКЕТНИ ЛЕТ И ОЧНИ ВИД

Будући свемирски путници доживеће после повратка на Земљу велико изненађење — дужи времена неће разликовати боје, нарочито зеленило шуме и жуту боју пустињског песка. Дужина трептаја светлосног зрака изазива појам боја а она је друкчија у близини Земље од оне у свемиру. Сада се руске и америчке ракете снабдевају и апаратима за испитивање ових појава.

Водоравно: 1) мањарски композитор; 2) бивши краљ шпанаца; 3) преградња у фудбалу; 4) физиономија, изглед; 10) филмско платно; 13) хемиски знак за молибден; 13) индисики новац; 15) два слова; 17) историјско место у Босни; 19) наше острво; 21) летњикован; 22) фудбалер Барселоне; 24) мушко име; 25) врста папагаја; 27) језеро на северу Европе; 29) иницијали имена и презимена америчког књижевника („Том Сојер“); 30) стари град у Грчкој; 32) мера за површину; 34) славни француски вајар; 36) музички израз; 38) област у Африци; 39) река у Француској; 41) место у Гибети.

Усправно: 1) страна женског имена; 2) острво у Атлантском Океану; 3) скраћеница за спортклуб; 4) швајцарски легендарни јунак; 5) раствор смола у етеричним уљима; 6) град у Италији; 7) светиња; 9) змија отровница; 11) пристаниште у Финској; 14) врста ткањине; 16) наш рудник; 18) зубуна; 20) кита црвене; 23) справа за копање на сувом или под водом; 24) врста колчака; 26) град у Грчкој; 28) скупљено дрво; 31) област у Турској; 33) наша фабрика бицикла; 35) страна женског имена; 37) личност из Махабхарате; 40) хемиски знак за радијум.

РЕШЕЊЕ УКРАШЕНИХ РЕЧИ

Водоравно: 1) квар; 5) праман; 7) прети; 8) ен; 10) уста; 11) Ита; 12) Ото; 13) Ириг; 14) не; 15) Орање; 16) новине; 18) рата; 19) Милица; 21) појас; 22) сј; 24) етан; 25) Спа; 26) Ниш; 27) спел; 28) ак; 29) окука; 30) аорис; 32) тафт.

Усправно: 1) Крсто; 2) вата; 3) ами; 4) ра; 5) протен; 6) Петлиње; 7) пном; 9) наге; 11) Иранан; 13) иритис; 15) овалан; 17) оријаш; 19) мотика; 20) аспект; 21) пена; 23) Јава; 28) спуст; 27) екиф; 29) ора; 31) се.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

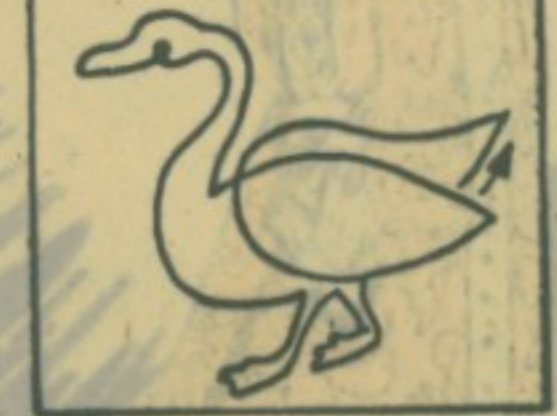
У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ

Од опернице, без престанка, водоче те црта тешка, Све док рода Не прохода.

Из зонце, из те тачке, вуци потез напачке, па већ риба, репом леба.

У једном потезу, кад почнеш од репа, и одржиш везу, биће гуска лепа

Колико је било оваца

У једном селу било је свега сто отаговица. Први је имао једну овицу, други две.

трећи три и тако даље. Стога је имао сто оваца. Покушајте да — наравно без помоћи алгебарских формула, па чак и без хартије и оловке, напамет израчунате колико су оваца укупно имали сви отаговици. За добродошлицу то није тешко али ипак ћемо вам рећи:

ако будемо сабирали бројеве од 1 до 99 узимајући једну цифру од почетка а другу о краја добићемо увек резултат сто (1 + 99; 2 + 98). Таквих парова имаћемо 49 а то износи 4.900. Остаће нам још број 90 који неће имати пара и последњи број 100

Сви становници, значи, имаће су 4.900 плус 90 плус 100 = 5.090 оваца.

ЗАГОНЕТКЕ

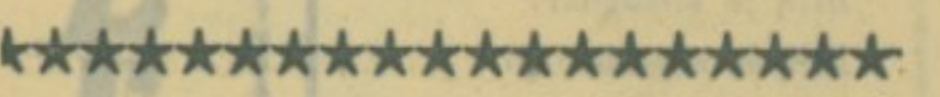
Сјанија сам од сребра и злата, Много бржа од ветра и звука, Затворите прозоре и врата, Ја ћу ући без каквих мукa? (Степанос)

На осмицу личи мати А прутњак је сличан тати Четир, ћери, витког стаса. Пенају у четири гласа, Та се посма увек чује Кад их тата помисли? (Минион)

ДА ЛИ ХОЋЕТЕ ДА МУ ПОМОГНЕТЕ

Помозите Пеји да најкраћим путем стигне до врха.

Јесте ли већ чули да...

... први крематоријум био је саграђен у Милану 1876 године.

... кретон, назив за јаку памучну тканину од дебелих и јаких жица, потиче од имена француског села Кретон, не кад познатог по изради ових тканина.

... још у старом Египту и Грчкој жене су знале да израђују чипке.

бе износи од 400 до 1.200 метара, а просечна дебелина 25 до 30 микрона.

... двоструко више Американца настрадало је у саобраћајним несрећама него у свим ратовима које су Сједињене Америчке Државе досад водиле. На улицама и аутострадама 1.265.000 особа изгубило је животе, док је на бојним пољима остало или умрло од последња равања свега 604.773 Американца.

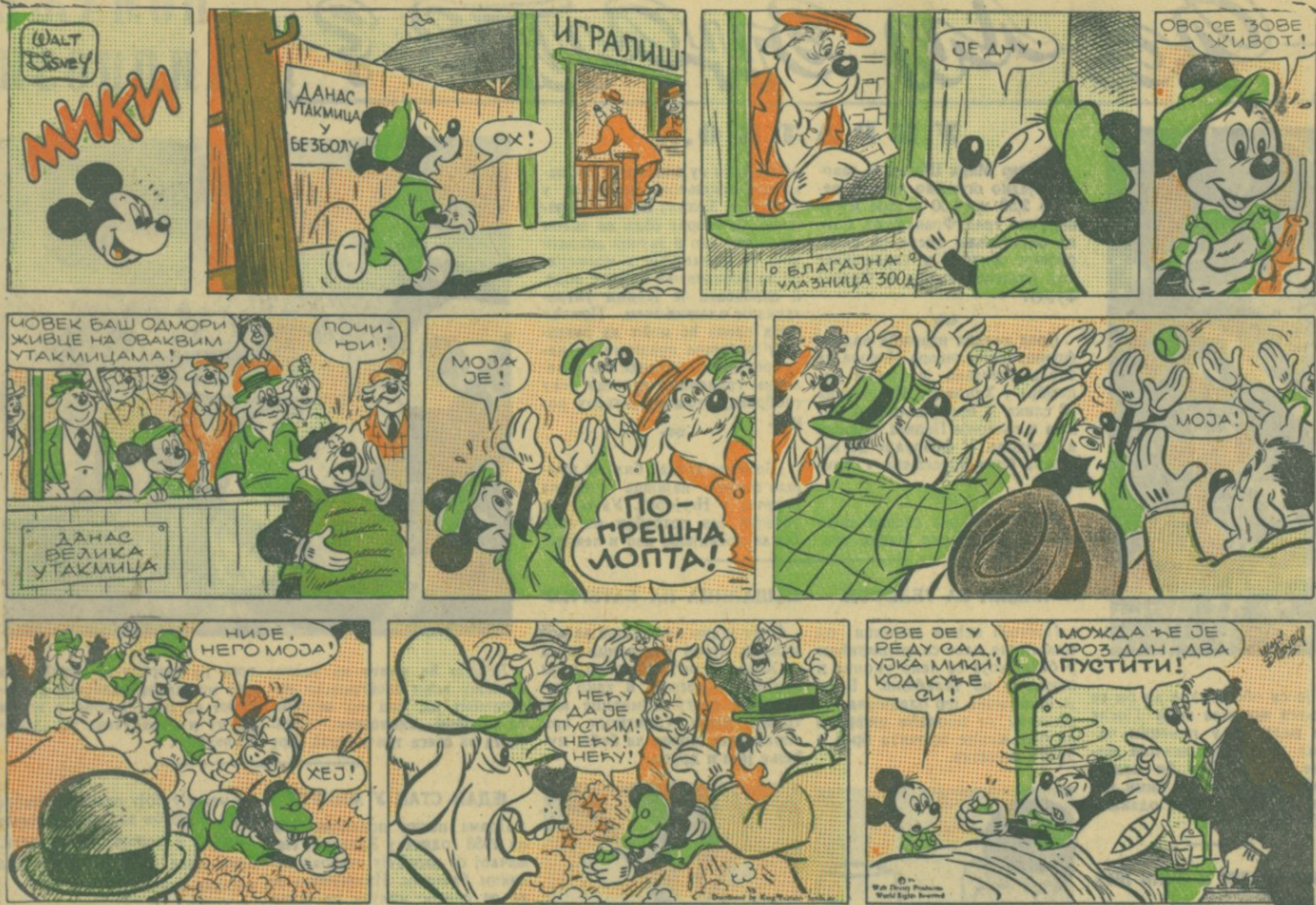

... листићи чаја беру се до десет пута годишње

... Скотланд јард, назив зграде у којој се налази управа енглеске полиције а после и сама енглеска полиција, значи у преводу „шкотски двор“. Наиме, тако се називао дворанг коме су живели шкотски краљеви који су прешли у Енглеску. То име било је касније пренесено на полицију која је од 1829 до 1890 године била смештена у једној згради поред самог дворца.

... на свету има око 30 разних врста Јоргована.

НЕ САМО У ЦИПЕЛАМА

— Шљо, чуо сам да спаваш у ципелама? — пита га Корњача Срета.

— Тачно је, али не само у ципелама него кад легнем на вучем још и кишину кабиницу.
— Види, а зашто то?
— Зато што спавам да ходам, драги Срето.

ШТО МУ НИЈЕ РЕКАО

Један од Микијевих сестрића свира на виолини, а Мики, који је синао степеницама са првог спрата, зачуди се:
— Па што ми ниси рекао да ћеш вежбати! Не бих се пола сата мучио и прегледао сва врата подмазујући их уљем. Никако да пронађем која икрипе.

ПИТАЊА ОД ОДГОВОРИ

Кад је излазио лист „Бршљан“?
Шта је инкарнат?
Шта је кармањола?
Када се водила Колубарска битка?

ОГОВОР:

„БРШЉАН“ је био лист за забаву, поуку и књижевност. Излазио је у Новом Саду од јула 1885 до јула следеће године. Уређивао га је Ђорђе Рајковић. У „Бршљану“ су

објављивани мемоарски записи и књижевни радови Јакова Игњатовића, затим народне умотворине, писма знаменитих људи, документи и други материјали из културне историје српског народа.

ИНКАРНАТ у сликарству значи: боја меса, угаситоријена боја људског лица.

КАРМАЊОЛА је била француска народна револуционарна песма и игра из 1792 године, популарна готово као „Марсезеза“. Свака строфа завршала се: „Израјмо, Кармањоло, живео бојни звук“. Реч „кармањола“ значи и кратак капут из времена Француске револуције, а у фигуративном смислу: револуционар

КОЛУБАРСКА БИТКА водила се од 16 новембра до 15 децембра 1914 године. То је била највећа и најзначајнија битка између српске и аустроугарске војске у току Првог светског рата. Вођена је на фронту од 200 километара. На аустриској страни било је 300.000 војника, а на српској 120.000. Ујутру 15 децембра српска војска ослободила је Београд и тиме је завршена Колубарска битка.

БАТКА О ЦАРУ САЛТАНУ

СВИ МОРНАРИ САД НАСТАЊУ ДА ГОВОРЕ ЦАРУ САЛТАНУ: — ПУТОВАСМО ЦАРЕ СВЕДА И ВИДЕСМО ТРИСТА СВЕДА! УСРЕД МОРА, УСРЕД ПЕЧЕ НЕКАД БЕКУ ПУСТЕ СТЕНЕ А САД НИКЛА ВАРОШ ПРАВА САЗИДАНА КО ТВРЂАВА... ТАМО ЈУРЕ МОРСКИ ВАЛИ И ОСТАВЕ НА ОБА ЛИ КРШНА, ЗАРАВА, ЛЕПА ЈАКА ТРИДЕСЕТ И ТРИ ЈУНАКА СВАКИ ВИТАК ПРАВИ БОР ВОЂЕЊИМА ЧЕРНОМОР ЧЕТУ СВОЈУ, ГАРДУ ПОСТРОЈЕНУ ВОДИ ГРАДУ ИЗ НЕБНАНИХ НАМ ДУВИНА НА ДЕЖУРСТВО КОД ВИДИНА...

БАБА РИХА ТАД СЕ ДИГНЕ ОНИМ ДВЕМА КРИШОМ МИРНЕ НЕ ЗНАМ ВЕЛИ-ОВО КАЈУ ДА ЈЕ ИСТИНУ ИЛИ ЛАЖУ ДА ЈЕ НЕКО ЗАРОВО ЖИВО ЗАЊУРИО, ПА ИСПЛАВИ! ЈА ВИХ БИЛА ПРАВА ЛУДА ДА РАЧУНАМ ТО МЕЂ ЧУДА! — ИЗА МОРА ХЛАДНА, ЛЕДНА! ЗНАМ ДЕВОЈКА ЖИВИ ЈЕДНА...

...ЛЕПОТИЦА БАШ НА, ПРАВА ПОГЛЕДОМ ТЕ ОЧАРАВА! МЕСЕЦ СТАВЉА МЕ ТУ ВЛАСИ СВЕЗДА ПРАВА СВЕЛО КРАСИ А КАД ПОЧНЕ ДА ГОВОРИ КО РЕЧИЦА ДА ЖУВОРИ! ВИТКА, ЛЕПА, ТАМКА ОНА ПРАВА ДАМА И ПЕРСОНА!

СВИ МОРНАРИ БЕСОМ ГОРЕ АЛИ НЕКЕ ДА ГОВОРЕ БЕГ ГЛЕДАЈУ ЦАРУ САЛТАНУ ПРИЧОМ ОВОМ ЗАВАРАНА...